

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการพัฒนาการศึกษา ระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยมีเนื้อหาสาระ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
2. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
3. การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและครอบครัว
4. บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
5. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการจัดและพัฒนาศึกษา
 - 5.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง
 - 5.2 การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์แก่เด็กที่บ้าน
 - 5.3 การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์แก่เด็กที่โรงเรียน
 - 5.4 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียน
6. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

สภาพทั่วไปของโรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

โรงเรียนวัดมโนรม เป็นโรงเรียนรัฐบาลขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โรงเรียนวัดมโนรมก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2497 ตั้งอยู่เลขที่ 18 หมู่ที่ 9 ถนนสุขุมวิท ตำบลทุ่งสุขลา อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยประชาชนในชุมชนร่วมกันจัดสร้างเป็นอาคารชั่วคราวในที่ดินของวัดมโนรม สมัยหลวงพ่อวิรัช วราสโภ เป็นเจ้าอาวาส ต่อมาอาคารชั่วคราวถูกवादภัยพิบัตลง จึงซื้อที่ดิน ของนายจุ่น ซึ่งเจริญ (ที่ตั้งโรงเรียนปัจจุบัน) ก่อสร้างอาคารเรียนหลังที่ 1 เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2499 (ปัจจุบันซึ่งถือเป็นวันสถาปนาโรงเรียน)

พ.ศ. 2511 บริษัทโรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์ จำกัด บริจาคเงินสร้างอาคารเรียน หลังที่ 2 แบบ 021 เป็นอาคารไม้ชั้นเดียวได้ถุนสูง ขนาด 8 ห้องเรียน ต่อมาปี พ.ศ. 2517 ได้รับงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ต่อเติมอาคารเรียนอีก 8 ห้องเรียน รวมเป็น 16 ห้องเรียน เรียกว่า อาคารมโนรม ปัจจุบันโรงเรียนวัดมโนรม เปิดสอนตั้งแต่ ระดับชั้นอนุบาล ถึง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีเขตพื้นที่ให้บริการ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 10 ตำบลทุ่งสุขลา อำเภอสัตร์ราชา จังหวัดชลบุรี โดยมีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,278 คน และแยกระดับการศึกษา เป็นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีแนวทางการบริหารงาน ดังนี้ (โรงเรียนวัดมโนรม, 2555, หน้า 2)

คำขวัญโรงเรียน

มโนรมนิยมไทย วิชาการก้าวไกล ใส่ใจสิ่งแวดล้อม

สีประจำโรงเรียน

ชมพู - เขียว

คติพจน์โรงเรียน

“ปัญญา รานันต์” ปัญญาเป็นรัตนะของคน

อัตราส่วนครูต่อนักเรียน = 1: 28 อัตราส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน = 38: 1 สถิติ

การมาเรียนของนักเรียน = 98 เปอร์เซ็นต์ สถิติการออกกลางคันของนักเรียน = 3 เปอร์เซ็นต์

สถิติการจบการศึกษา = 100 เปอร์เซ็นต์ สถิติการเรียนต่อของนักเรียน = 100 เปอร์เซ็นต์

ข้อมูลครูและบุคลากร รวมทั้งหมด 52 คน ครูที่บรรจุ 42 คน ชาย 6 คน หญิง 36 คน ครูที่บรรจุ 10 คน ครูที่ไม่บรรจุชาย 2 คน หญิง 8 คน นักการภารโรง 2 คน ชาย 1 คน หญิง 1 คน ประกอบไปด้วยวุฒิการศึกษาแต่ละระดับคือ วุฒิการศึกษาครู ปริญญาเอก - คน ปริญญาโท 14 คน ปริญญาตรี 38 คน และมีคณะผู้บริหารสถานศึกษา คือ

ผู้อำนวยการโรงเรียน คือ นายมงคล สุวรรณกล่อม

รองผู้อำนวยการโรงเรียน คือ นางสาวกรณวดี อุทะปา

หัวหน้าฝ่ายวิชาการ คือ นายฉัตรกรณ์ ชยุดพงษ์

หัวหน้าฝ่ายงบประมาณ คือ นางนิสา ภูพัฒน์วิบูลย์

หัวหน้าฝ่ายการบุคลากร คือ นายประคอง คำประทุม

หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป คือ นางสาวกรณวดี อุทะปา

อายุเฉลี่ยของครู 35 ปี ชั่วโมงสอนโดยเฉลี่ยของครู = 22 คาบ/ สัปดาห์ สถิติการอบรมพัฒนาบุคลากร = 100 เปอร์เซ็นต์ จำนวนครูตามเกณฑ์นักเรียนต่อครู = 28: 1 จำนวนครูตามเกณฑ์ครูต่อห้องเรียน = 1: 1

อาคารเรียนมีจำนวน 3 หลัง 33 ห้องเรียน อาคารประกอบ 1 หลัง ได้แก่ อาคาร
เอนกประสงค์ ห้องส่งเสริมการเรียนรู้ จำนวน 12 ห้อง ได้แก่ ห้องกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องนาฏศิลป์ ห้องดนตรี ห้องกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
ห้องกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ห้องกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ห้องจริยธรรม ห้องกลุ่มสาระ
การเรียนรู้คณิตศาสตร์ ห้องกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ห้องสมุด จำนวน
คอมพิวเตอร์ต่อนักเรียน = 1: 2

วิสัยทัศน์

ภายในปี พ.ศ. 2556 โรงเรียนวัดมโนรม มุ่งเน้นจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน
การศึกษา โดยพัฒนาผู้เรียนให้มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์
ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ครุมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ มีสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน
ร่มรื่นและเป็นแหล่งเรียนรู้ ใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี มีระบบข้อมูลสารสนเทศ และใช้
ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหลากหลาย

พันธกิจ

1. การจัดการสภาพสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อกระบวนการบริหารและจัดการเรียน
การสอน ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งของโรงเรียนและชุมชน ต่อการร่วมมือ มีความสัมพันธ์ที่ดี
และให้การสนับสนุนโรงเรียน การป้องกันภัยจากแหล่งอบายมุขรอบโรงเรียน การใช้แหล่ง
เรียนรู้ แหล่งวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่หลากหลาย ให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียนอย่างสูงสุด
2. การจัดการด้านทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ครู บุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นมืออาชีพ
และมีจำนวนเพียงพอ มีการประพฤติ ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ครูและบุคลากรพัฒนา
ตนเอง และได้รับการพัฒนาสอดคล้องกับภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการวางแผนอัตราค่าจ้างครู
ให้เพียงพอ ครูมีขวัญ กำลังใจในการประกอบอาชีพ
3. จัดการลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนให้เหมาะสม ได้แก่ การบริหารจัดการพื้นที่
อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องบริการเหมาะสม พื้นที่สำหรับการกีฬา
และพักผ่อนของนักเรียนมีเพียงพอเหมาะสม การบริการน้ำดื่ม น้ำใช้ อัตราส่วนของห้องน้ำ
ห้องส้วม ต่อจำนวนครู นักเรียน เพียงพอและเหมาะสม การจัดการดูแลความสะอาด ความปลอดภัย
ของอาคารสถานที่ ถนน ทางเดิน
4. จัดการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น และการเตรียมความพร้อมต่อการใช้
หลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 โดยการจัดจำนวนรายวิชาให้ครบตามโครงสร้างของหลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมให้มีการนำสาระท้องถิ่นเข้าบูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ และส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา

5. การจัดหาสื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยี เพื่อการบริหารจัดการที่เหมาะสมและเพียงพอ โดยเฉพาะเรื่องจำนวนอัตราส่วนของเครื่องคอมพิวเตอร์ ในห้องปฏิบัติการต่อจำนวนนักเรียนที่เหมาะสม

6. การจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่หลากหลายและมีคุณภาพ ได้แก่ จัดให้โรงเรียนเป็นศูนย์วัฒนธรรมของชุมชน สำหรับเผยแพร่ และสะท้อนวิถีชีวิตของชุมชน การจัดการให้มีห้องสมุดที่ได้มาตรฐานและส่งเสริมการใช้ห้องสมุดของนักเรียน จัดให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่หลากหลาย ให้บริการผู้เรียนและชุมชน

7. จัดการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ตามมาตรฐาน จัดการด้านการเงิน 7 Hurdles ที่สำเร็จตามเป้าหมาย ได้แก่ การวางแผนงบประมาณ การควบคุมต้นทุนการผลิต การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ การบริหารสินทรัพย์ การรายงานทางการเงิน และการดำเนินการตรวจสอบภายใน

8. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายกิจกรรม วิธีการเรียนรู้ และวิธีประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เรียนคิดเอง และปฏิบัติเอง และส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

9. การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยการจัดอาคารสถานที่ ห้องเรียน และบริเวณโรงเรียน ให้ถูกสุขลักษณะ ร่มรื่น สวยงาม เอื้อต่อการเรียนรู้

10. การจัดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เน้นการมีส่วนร่วม จัดการบริหารองค์กร โดยเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมจัดการบริหารโดยหลักธรรมาภิบาล ยึดระเบียบกฎหมาย คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า

11. การประกันคุณภาพมีประสิทธิภาพและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารโรงเรียนโดยจัดให้มีระบบและการวางแผนงานของโรงเรียนมีการดำเนินการตามระบบและแผนการประกันคุณภาพ มีการประเมินและจัดทำรายงาน

12. ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐาน มีพัฒนาการทุกด้านเป็นคนดี คนเก่ง ศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้ ส่งเสริมให้มีการวิจัยในระดับชั้นเรียนและโรงเรียนอย่างหลากหลาย

13. บริหารจัดการโรงเรียนเป็นที่ชื่นชมของชุมชน ชุมชนมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการและคุณภาพของนักเรียน

14. บริหารจัดการให้โรงเรียนเป็นแบบอย่างและให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนและโรงเรียนอื่น ได้แก่ โรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนและโรงเรียนอื่นในการพัฒนา ครูและบุคลากรในโรงเรียน ร่วมกิจกรรมชุมชน บริการชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมชุมชน ครูและบุคลากรในโรงเรียนให้การส่งเสริม และสนับสนุนโรงเรียนอื่นในการพัฒนาการศึกษา

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

การอบรมเลี้ยงดูในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่เด็ก เกตุสุดเดช กำแพงแก้ว (2547, หน้า 70) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในการอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครองเป็นความรับผิดชอบพื้นฐานของครอบครัว ได้แก่ การจัดเตรียมที่อยู่อาศัย สุขภาพ โภชนาการ เครื่องนุ่งห่ม ความปลอดภัย ทักษะของผู้ปกครองต่อเด็กทุกระดับ อายุ สภาพบ้านที่สนับสนุนเด็กในฐานะนักเรียนในทุกระดับชั้น ข้อมูลข่าวสารและ กิจกรรมเพื่อช่วยโรงเรียนให้เข้าใจเด็กและครอบครัว ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A theory reasoned action) ของฟิชเบิน และอิจเซน (Fishbein & Ajzen, 1973) มีฐานะดี (Assumption) กล่าวว่า มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลและใช้ข้อมูลที่ตนมีอยู่อย่างเป็นระบบ มนุษย์พิจารณาผลที่เกิดจากกระทำของตนเอง ก่อนตัดสินใจลงมือกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่ง พฤติกรรมของบุคคลจึงอยู่ภายใต้การควบคุมของเจตนาของบุคคล ดังนั้น เจตนาเชิงพฤติกรรมหรือความตั้งใจที่จะกระทำของบุคคลจึงเป็นตัวกำหนดที่ใกล้ชิดการกระทำ ตัวแปรที่เป็นของเจตนาเชิงพฤติกรรมหรือความตั้งใจที่จะทำประกอบด้วย ปัจจัยเกี่ยวกับเจตคติ (Attitude factors) ได้แก่ ความคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์และคุณค่าของผลลัพธ์จิตวิทยาเชิงพฤติกรรม (Behavioral psychology) ซึ่งได้อธิบายการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจะมีจำนวนบ่อยครั้งมากขึ้นขึ้นอยู่กับผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมจากครั้งแรก ถ้าผลผลิตที่เกิดขึ้นแรก ๆ เป็นไปตามความคาดหวัง การมีส่วนร่วมจะมีจำนวนบ่อยครั้งมากขึ้น จากทฤษฎีทางจิตวิทยาและสังคมวิทยา สามารถใช้เป็นแนวคิดเพื่อที่จะอธิบายการมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาที่ว่า ผลของการตัดสินใจของชุมชนขึ้นอยู่กับผลลัพธ์และคุณค่าของผลลัพธ์ที่คาดหวัง ภายใต้เงื่อนไขของสภาพแวดล้อม โอกาสตอบสนองทางด้านเศรษฐกิจและผลทางด้านจิตใจ โดยใช้เกณฑ์เปรียบเทียบระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ ดังนั้น ภาครัฐ ควรลดบทบาทในการบริหารและการจัดการศึกษาลง แต่เพิ่มบทบาทให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น จนถึงระดับของความร่วมมือและร่วมกันตัดสินใจ เพราะความต้องการในผลลัพธ์ที่คาดหวัง และเงื่อนไขต่าง ๆ ในการบริหารและจัดการศึกษานั้น จะได้ตรงความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน

ความหมายของการมีส่วนร่วม

คำว่า “การมีส่วนร่วม” หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรมตั้งแต่การศึกษาปัญหาการวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้จะเป็นคำที่ใช้มานานแล้ว แต่ความหมายของคำยังไม่เป็นที่เข้าใจตรงกัน ซึ่งมีผู้ให้ความหมาย ดังนี้

เกตุสุเดช กำแพงแก้ว (2547, หน้า 17) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมมือด้วยความตั้งใจ และสมัครใจ ซึ่งกระบวนการความร่วมมือ ต้องมีความรู้สึกร่วมในการตัดสินใจ ได้ร่วมในการดำเนินงาน ได้ร่วมในการติดตามประเมินผล หรือได้ร่วมรับประโยชน์ การที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กิจกรรมหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา หรือการเรียนรู้ให้กับลูกหลาน หรือเด็กในอุปการะของตนกับโรงเรียนจะทำให้รู้สึกมั่นใจในการดำเนินงานทางด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ปริตววรรณ อินทวิมลศรี (2548, หน้า 38) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทางการศึกษา หมายถึง การที่ผู้ปกครองร่วมกันคิดแก้ปัญหา ร่วมงานกันระหว่างบ้านกับโรงเรียนที่จะพัฒนาให้งานการศึกษาของนักเรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยลงมือปฏิบัติช่วยเหลือกัน และร่วมรับผิดชอบ ตลอดจนยอมรับผลการทำงาน และพร้อมที่จะแก้ไขและพัฒนาการศึกษาต่อไปร่วมกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองเอาใจใส่เล็งดูและให้การศึกษาแก่นักเรียนเรื่องการเรียนการสอน ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมตัดสินใจ วิเคราะห์แก้ไขปัญหา ตัดสินใจ บริหาร และสนับสนุนกระบวนการจัดการเรียนการสอนกับชุมชนและโรงเรียน พร้อมเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชน นอกจากนี้สุชาติ จักรพิสุทธ์ (2547, หน้า 18) ศึกษาเรื่องชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผล โดยการเปิดโอกาสให้สังคม องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิ หน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ วางแผน การร่วมปฏิบัติและการรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้งค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องจูงใจตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้

ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม เกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

จากแนวคิดและทัศนะที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด สามารถแยกประเด็นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นจาก เป้าหมายที่ต้องการ ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ความผูกพัน การเสริมแรง โอกาส ความสามารถ การสนับสนุน ความคาดหวังในสิ่งที่ต้องการ โดยมีพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของเหตุผล
2. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของค่านิยม
3. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของประเพณี
4. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของความผูกพัน ความสนใจ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจากแนวความคิดของผู้ที่มีความรู้และผู้เชี่ยวชาญกับเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง กระบวนการที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ครู และโรงเรียนที่จะประกอบกิจกรรมหรือปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความสมัครใจ โดยมีเป้าหมายและผลประโยชน์ร่วมกัน ในการสร้างสรรค์และพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตและพัฒนาได้เต็มศักยภาพ (พิสมัย ปิ่นน้อย, 2550, หน้า 13)

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งการจะให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ผู้ดำเนินงานจะต้องมีความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและครอบครัว

ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน กับครอบครัวในการจัดการศึกษา

นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มต้นระบบการศึกษาในโรงเรียน และพัฒนาขึ้นจนแข่งตัว ส่งผลให้คนไทยมีความรู้สึกเคยชินว่าเมื่อถึงวัยที่กฎหมายกำหนด เด็กทุกคนต้องเข้าเรียนในระบบโรงเรียนเท่านั้น การศึกษาจึงรู้สึกผูกขาดอยู่กับครูและโรงเรียนทั้งหมด พ่อแม่ส่วนใหญ่ลดบทบาทในการเป็นครูของลูก ๆ แต่ได้มอบหมายหน้าที่ที่เคยเป็นของสถาบันครอบครัวนั้นให้กับโรงเรียน และครู โดยสิ้นเชิงดำเนินมาเช่นนี้ร้อยปี จนกระทั่งเริ่มมีสัญญาณบางอย่างที่เกิดขึ้นในโรงเรียนที่เป็นเหตุให้พ่อแม่เริ่มสนใจการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องยาเสพติด ที่พบว่า ปัจจุบันแม้แต่เด็กประถมศึกษาก็ติดยาบ้าและเล่นพนันบอลกันได้แล้ว ปัญหาความปลอดภัยในโรงเรียน อย่างเช่น กรณีลักพาตัวเด็กอนุบาล กรณีนักเรียนหญิงถูกข่มขืนในห้องน้ำ กรณีการทำ

อนาจารย์นักเรียน ทั้งโดยนักเรียนด้วยตนเองและโดยผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นครู ซึ่งกรณีตัวอย่างทั้งหลายเหล่านี้มิให้พบเห็นบ่อยขึ้นบนหน้าหนังสือพิมพ์ และสื่อมวลชนต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเริ่มให้ความสนใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเริ่มให้ความสนใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน สถานที่ที่เดิมเชื่อกันว่าเป็นสถานที่ให้ความรู้ ให้ความอบรมสั่งสอนบุตรหลานของตน โชคดีที่บางโรงเรียนมีกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีความสนใจ และเอาใจใส่ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่เป็นจำนวนมาก พ่อแม่ผู้ปกครองเหล่านั้น จะรวมตัวกันขับเคลื่อนระบบต่าง ๆ ในโรงเรียน เสนอตัวเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียนมากขึ้น เช่นที่โรงเรียนบ้านบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง เสนอตัวเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียน และขยายความร่วมมือไปสู่การจัดการปลอดภัยในโรงเรียน มีโครงการสายสัมพันธ์บ้านและโรงเรียน เพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนและขยายความร่วมมือไปสู่การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน มีโครงการสอนภาษาจีน การสอนวิชาชีพ คนตรี โดยให้ผู้ปกครองที่มีความสามารถมาสอนเด็กในโรงเรียนเหล่านี้เป็นเพียงตัวอย่างการเข้าไปมีส่วนร่วมไปสู่การจัดการศึกษาให้กับบุตรหลานของตนในโรงเรียน ซึ่งจากผลการวิจัยส่วนมากแสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ส่งผลดีทั้งตัวเด็กเองต่อพ่อแม่ ผู้ปกครองและต่อโรงเรียน ดังนี้ (ฉันทนา บุญส่ง, 2551, หน้า 230)

ผลที่เกิดกับนักเรียน

การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ครอบครัวและชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นักเรียนที่พ่อแม่หรือสมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมกับการเรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน ครู การบ้าน และกับสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งเป็นการพัฒนาเจตคติทางบวกต่อตนเองด้วย

ผลที่เกิดขึ้นกับพ่อแม่

ทักษะความรู้ที่เพิ่มขึ้น (จากความร่วมมือ) ทำให้พ่อแม่สามารถช่วยเรื่องการเรียนรู้ของลูกที่บ้านได้ นอกจากนี้ยังทำให้พ่อแม่เข้าใจการบริหารโรงเรียนมากขึ้น และผู้ปกครองจะมีสัมพันธ์และเจตคติที่ดีต่อโรงเรียนมากขึ้น

ผลที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน

โรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนเรื่องการปฏิรูปมากขึ้น สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีทางออกดังกล่าวก็น่าจะสามารถดำเนินการตามยกตัวอย่างได้ แต่สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ไม่สามารถดำเนินการตามที่กล่าวข้างต้นได้ คือ ไม่สามารถดำเนินการใดๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงการดำเนินการของโรงเรียนได้ ไม่ว่าจะเป็นเนื่องจากระบบที่แข็งตัวเกินไปของโรงเรียน

หรือเนื่องจากตัวผู้บริหาร หรือเนื่องจากสาเหตุอื่นใดก็ตาม พ่อแม่ผู้ปกครองเหล่านี้จะใช้ช่องที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เปิดช่องทางให้มาตรา 12 ว่า “นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และการปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาให้บุตร โดยตรงตามความเชื่อ ปรัชญาการศึกษา และสภาพของครอบครัว หรือโฮมสกูล (Home school) พ่อแม่ ผู้ปกครองที่ตัดสินใจพาลูกออกจากโรงเรียนมาจัดการศึกษาเองในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีสาเหตุหลักเนื่องมาจากพ่อแม่ เป็นผู้มีอิสระทางความคิด ทำให้คิดต่างจากกระแสหลัก อยากสร้างครอบครัว และนำพาลูกอย่างอิสระ ไม่ตกอยู่ในกระแสผลิตผลของสังคม พ่อแม่มีอาชีพเป็น นักพัฒนาสังคม หรือนักกิจกรรมสังคม จึงมีความต้องการให้ครอบครัวและลูกมุ่งไปในแนวทางของชีวิตที่ก้าวหน้า เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน พ่อแม่มีปรัชญา ความเชื่อ แนวทางของชีวิตที่ยึดมั่น ศรัทธาเป็นพิเศษ จึงทำให้ต้องการระบบการศึกษาที่มีเสรีภาพ สามารถดำเนินวิถีชีวิตไปตามศรัทธาของตนได้ (ฉันทนา บุญส่ง, 2551, หน้า 231)

พ่อแม่เคยได้รับประสบการณ์จากการใช้ชีวิตหรือศึกษาในต่างประเทศ ได้เห็นแบบอย่างของการศึกษาที่ดี เปิดกว้าง มีอิสระ ยืดหยุ่นและมีคุณภาพพ่อแม่ เป็นผู้มีสถานภาพที่ดีในสังคม ต้องการให้ลูกเติบโตอย่างมีคุณภาพจึงต้องการจัดการศึกษาให้ดีที่สุดให้กับลูกหลานของตน พ่อแม่ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ในระบบการศึกษาในโรงเรียนพ่อแม่ได้รับผลผลักดันมาจากตัวลูกโดยตรง เนื่องจากลูกเป็นเด็กที่มีลักษณะเฉพาะ ต้องการดูแลและการศึกษาเรียนรู้เป็นพิเศษ ถึงแม้ปัจจุบันจำนวนครอบครัวที่นำเด็กออกมาจัดการศึกษาเอง ในลักษณะโฮมสกูล (Home school) จะเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ แต่ในส่วนลึกแล้ว ไม่มีพ่อแม่ ผู้ปกครองคนใดต้องการตัดขาดจากโรงเรียน หรือหันหลังให้กับโรงเรียนอย่างสิ้นเชิง เพราะยังเล็งเห็นจุดเด่นในโรงเรียนที่ได้เปรียบ การจัดการศึกษาแบบโฮมสกูล เช่น ความเป็นสังคมที่มีความหลากหลาย มีตัวอย่างเปรียบเทียบให้เด็กได้เรียนรู้จริง มีความพร้อมด้านอุปกรณ์ ทรัพยากรการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ การจัดกิจกรรม ในลักษณะที่เป็นกลุ่มหรือหมู่คณะ เช่น การเล่นดนตรีเป็นหมู่คณะ การเล่นกีฬาเป็นทีม เป็นต้น ส่วนการจัดการศึกษา โดยครอบครัวก็มีจุดเด่นที่ได้เปรียบการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนที่กลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครองเหล่านั้นเล็งเห็นก็คือ เป็นการจัดการศึกษาที่อยู่ในพื้นฐานของความรัก ความเข้าใจมีอิสระในการจัดการ มีความยืดหยุ่นและคล่องตัว ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น เป็นต้นจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาในระบบและการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ต่างมีจุดเด่นและข้อจำกัดกันทั้งสิ้น ดังนั้น ถ้าสามารถดำเนินการได้ เราก็สนับสนุนแนวคิดที่จะให้โรงเรียนและครอบครัวร่วมมือกันจัดการศึกษาให้กับเด็ก ไม่ว่าจะจัดในโรงเรียน หรือโดยครอบครัวก็ตามทั้งสองฝ่ายต้องไม่ทอดทิ้งซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษาทั้งของโรงเรียนและครอบครัว สำหรับรูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสมนั้น จากการวิจัย

โดยการสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการศึกษาในระบบและครอบครัวที่จัดการศึกษาโฮมสคูล แล้วสรุปเป็นรูปแบบความร่วมมือทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกัน (ฉันทนา บุญส่ง, 2551, หน้า 235)

การที่โรงเรียนมีศักยภาพในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน โรงเรียนซึ่งมีความพร้อมที่จะจัดการศึกษา และให้ความรู้ทางด้านต่าง ๆ ที่ชุมชนต้องการและเห็นความจำเป็น เช่น ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับสูงขึ้น เพื่อให้ลูกหลานของคนในชุมชนได้มีโอกาสเรียนต่อโดยไม่ต้องออกไปเรียนนอกชุมชน ความพร้อมที่จะสอนความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ ทางด้านภาษาอังกฤษ ความรู้ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น จะทำให้คนชุมชนซึ่งได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน มีความพึงพอใจในการทำงานของโรงเรียนและเข้ามามีส่วนร่วมกับการทำงานของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2546, หน้า 2)

บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ได้กล่าวถึง “การศึกษา” หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการการสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547, หน้า 2) จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ บ้านหรือครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ทำให้การศึกษาแก่บุคคล และเป็นปัจจัยสำคัญในสังคมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ เป็นแหล่งที่ช่วยปลูกฝังพฤติกรรมแบบแผนการดำเนินชีวิต และเป็นแหล่งที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พ่อแม่ผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ การรวมตัวของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นเครือข่ายเพื่อร่วมปฏิรูปการเรียนรู้ จะช่วยขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ประสบผลสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 1)

การจัดการศึกษาให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง ต้องอาศัยกระบวนการนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8(2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 58 ได้บัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิมี

ส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผล หรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สถานศึกษาที่ จัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมจะช่วย ขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ช่วยให้ สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครอง และชุมชนสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547, หน้า 3)

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมิน ร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ (ชนสาร บัลลังก์ปัทมา, 2551, หน้า 30)

การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน จึงเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของ ทุกฝ่าย นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินการและการแก้ไขปัญหา ตลอดจน การควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถทำได้ทั้งทางตรง คือ ร่วมเป็นคณะทำงานและทางอ้อม ร่วมวาง แนวทาง นโยบาย (ชนสาร บัลลังก์ปัทมา, 2551, หน้า 30)

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 88-90) ได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยสถานศึกษาสามารถเปิดโอกาส ให้ผู้ปกครองและชุมชนจัดสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับ ผู้ปกครองและชุมชนเป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาควร ระลึกถึง ซึ่งมีหลัก 10 ประการ คือ 1) สร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อชุมชน 2) ฝึกให้เป็น คนใจกว้างและมีจิตสาธารณะ 3) ตระหนักในสิ่งที่จำเป็นและขาดแคลน ไม่ว่างเฉย ทุกอย่างทำได้ หากตั้งใจทำ 4) ต้องหมั่นสร้างและปรุงแต่งตนเองให้เป็นบุคคลที่มีเสน่ห์เป็นที่ชื่นชมศรัทธาของ ชุมชนและเพื่อนร่วมงาน 5) อ่อนน้อมถ่อมตน วางตัวเรียบง่าย อยู่กับชุมชนและเพื่อนร่วมงานได้ ทุกเวลา 6) หลีกเลี่ยงการโต้แย้งที่ไร้เหตุผล พัฒนาทักษะการประนีประนอม 7) ให้การต้อนรับ ชุมชนด้วยบรรยากาศสมิทธิภาพ 8) พัฒนาเทคนิคการวิเคราะห์ชุมชนให้ลึกซึ้ง เพื่อสำรวจจุดเด่น

จุดด้อยเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา 9) หมั่นแสวงหาแหล่งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ จากหน่วยงาน บริษัท ห้าง ร้านค้า โดยใช้โครงการที่มีประสิทธิภาพ และ 10) สร้างและพัฒนาค่านิยม การสร้างสัมพันธภาพกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

3. บทบาทของชุมชนในการที่ส่วนร่วมจัดการศึกษา มีดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการจัด และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่บ้านและที่สถานศึกษา 2) การกำหนดนโยบาย เป้าหมายการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา 3) การประชาสัมพันธ์ สนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา 4) การเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรในการจัดการศึกษา และ 5) การตรวจสอบการจัดการศึกษา

4. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) สำรวจความต้องการ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา 3) การวางแผน พัฒนาสถานศึกษาตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ 4) กิจกรรมการปฏิบัติ คือ แนวทางปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ 5) การประเมินผล คือ การประเมินแนวทางปฏิบัติ และ 6) การสรุปผลการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานร่วมกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการจัดการศึกษา นับเป็นกระบวนการที่สำคัญ ที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก หากชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา รวมถึงการเชิญผู้ปกครองที่มีความรู้และมีเวลาว่างมาเป็นครูพ่อครูแม่ให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านภูมิปัญญากับบุตรหลาน ย่อมเกิดผลดีทั้งต่อโรงเรียนที่ได้บุคลากรเพิ่ม ส่วนผู้ปกครองย่อมภาคภูมิใจที่ได้สอนบุตรหลานในโรงเรียน รวมถึงนักเรียนที่จะมีความเคารพและนับถือในตัวผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน (ชนสาร บัลลังก์ปัทมา, 2551, หน้า 30)

ข้อคิดสำหรับพ่อแม่เตรียมรับมือเมื่อลูกระดับชั้นประถมศึกษา 1 ได้แท็บเล็ต

หน้าที่ของพ่อแม่เองแล้วว่า ควรต้องเตรียมรับมืออย่างไรให้รู้เท่าทัน

1. ต้องไม่ปล่อยให้เด็กใช้แท็บเล็ตลำพัง ควรมีผู้ใหญ่อยู่ด้วยทุกครั้ง เพื่อให้คำแนะนำที่ถูกต้อง
2. กำหนดระยะเวลาในการใช้งาน หรือสร้างกฎกติกาภายในบ้านร่วมด้วย โดยอาจให้ลูกมีส่วนร่วมกันกำหนดด้วยก็ได้
3. สอนให้ลูกใช้งานให้ถูกวิธี ทุกครั้งที่ใช้ควรอยู่ในสถานที่ที่มีแสงสว่างเพียงพอ และมีระยะห่างกับจอพอสมควร มิฉะนั้น เด็กจะต้องใช้สายตาเพ่งมาก
4. อย่าให้หมกมุ่นกับแท็บเล็ต จนไม่ได้ออกไปวิ่งเล่นหรือออกกำลังกาย สุดท้ายจะมีปัญหาเรื่องสุขภาพตามมา มักกลายเป็นเด็กอ้วน หรือเด็กที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง

5. ให้แบ่งเวลาสำหรับการอ่านหนังสือเป็นประจำ อาจกำหนดช่วงเวลาด้วยเพื่อปลูกฝังให้ลูกไม่ทิ้งเรื่องการอ่านหนังสือด้วย

6. หมั่นสังเกตพฤติกรรมของลูกด้วย เพราะเด็กบางคนที่ชอบเสพติดคอมพิวเตอร์ เสพติดเกม หรือเสพติดเทคโนโลยี มักจะเป็นคนที่หงุดหงิดง่าย ก้าวร้าว หรืออาจเคยชินกับความรวดเร็ว ก็อาจไม่รู้จักรอคอย ถ้าอยากได้อะไรก็ต้องให้ได้ทันที ฯลฯ

7. สำคัญที่สุด คือ พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ในบ้านต้องให้คำแนะนำเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตที่เหมาะสม ต้องคอยสอดส่องและควบคุมการใช้งาน อธิบายให้ลูกเข้าใจว่าเจ้าเครื่องนี้มีทั้งประโยชน์และโทษอย่างไร ถ้าใช้ไม่ถูกวิธีจะนำไปสู่อะไร

เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์จริง และลูกก็ได้รับแจกแท็บเล็ตด้วย พ่อแม่มีความจำเป็นต้องรู้เท่าทันและเตรียมรับมือกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ ไหน ๆ ก็ไหน ๆ แล้ว ต้องแปรวิกฤติให้เป็นโอกาสซะเลย แต่คนเป็นพ่อแม่ต้องมีความรู้ และหาข้อมูลให้เท่าทันเทคโนโลยีด้วย (สรวรมณท์ สิทธิสมาน, 2555, หน้า 1)

บทบาทของ “พ่อแม่” ในการดูแลช่วยเหลือลูก

พ่อแม่ ในยุคเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลง ต้องหันมาใส่ใจถึงการมีลูก หรือการสร้างครอบครัว หรือรวมไปถึงค่าใช้จ่ายปั๊วะที่กำลังย่างเข้ามา โรงเรียนที่พอจะไว้วางใจได้ก็มีน้อยและเข้ายาก และต้องหวาดผวาคอยเป็นห่วงเป็นใย กลัวว่าลูกเราจะเรียนเก่งหรือไม่ จะปลอดภัยห่างไกลจากสารเสพติดหรือไม่ จะมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรไหม หรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากการเป็นคนดีที่คาดหวังไว้หรือไม่ ต้องคอยเป็นห่วงเป็นใยสารพัด ความที่ต้องการมีลูกไว้ให้ชื่นใจก็รีบหรีเต็มที เพราะสภาพปัญหาเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมันก็ชวนให้หวาดวิตกจริง ๆ หากจะหวังพึ่งหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบแต่ละฝ่ายเดียว ก็คงหนีไม่พ้นชะตากรรม เพราะปัญหาเด็กนับวันจะมามากขึ้น และเป็นปัญหาข้ามศตวรรษที่ยังแก้ไม่ตก คนที่เป็นพ่อแม่จึงต้องชวนขวนขวายแสวงหาความรู้ความเข้าใจพัฒนาการของเด็กทั้งทางด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม ร่างกาย และสติปัญญาอย่างลึกซึ้ง รวมทั้งข้อมูลข่าวสาร โดยไม่ต้องรอให้ใครอื่นมาจัดอบรมให้ความรู้แก่ตนเพียงอย่างเดียว พ่อแม่ต้องเข้าใจและใช้เวลาอย่างเต็มที่กับการโอบอ้อมความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว เพื่อสร้างความสุขความดีงามและถ่ายทอดค่านิยมที่ดีให้แก่ลูก หากพ่อแม่ไม่มีเวลาให้แก่ลูก ก็ไม่น่าให้ลูกเกิดมาในสังคมที่เสี่ยงยุคนี้เลย (ประสงค์ สังขะไชย, 2545, หน้า 1)

พ่อแม่จะช่วยลูกได้อย่างไร

ประสงค์ สังขะไชย (2545, หน้า 1-3) กล่าวถึง บทบาทของพ่อแม่การช่วยลูก ไว้ว่า

1. ปูพื้นฐานการพัฒนาร่างกาย พ่อ แม่ ควรให้ความสนใจเอาใจใส่การเจริญเติบโตของลูก ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง บันทึกในสมุดประจำตัวของลูก เป็นระยะ ๆ สม่ำเสมอ ถ้าสงสัยลูกเติบโตผิดปกติ เช่น โตช้า หรือน้ำหนักมากเกินไปควรปรึกษาแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข คุณดูแลเรื่องอาหารการกิน ทั้งปริมาณและคุณภาพ ครบ 3 มื้อ ในแต่ละวัน ปลูกฝังการออกกำลังกายเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพ และพักผ่อนเหมาะสมกับวัย

2. ปูพื้นฐานทางด้านสมอง สติปัญญา พ่อ แม่ และผู้ปกครองมีส่วนช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญาของบุตรหลาน โดยเลือกสรรกิจกรรมการใช้ความคิดหลาย ๆ แบบ ให้ฝึกการสังเกต การลงมือปฏิบัติ การใช้จินตนาการให้มีการโยงความคิดจากประสบการณ์ใหม่กับประสบการณ์เดิม หรือการที่พ่อแม่ เล่นกับลูก ๆ หรือช่วยกันทำงานบ้านก็มีส่วนช่วยพัฒนาเด็กได้ทั้งสิ้น

3. ปูพื้นฐานทางด้านอารมณ์และจิตใจ ให้ความรัก ความอบอุ่นและการดูแลเอาใจใส่ ซึ่งจะทำให้เด็กมีสภาพจิตใจดี อารมณ์ดี มีความสุข ภูมิใจตนเอง มีความมั่นใจว่าตนเป็นสมาชิกของครอบครัว เป็นที่ยอมรับของคนอื่น ๆ ช่วยให้บุตรหลานเข้าใจเรื่องความรู้สึก โกรธ ไม่พอใจ ไม่ชอบใจ ผิดหวัง ประหลาดใจ แปลกใจ เป็นต้น เพื่อไม่ให้อ่อนไหวกับความรู้สึกสำเร็จหรือล้มเหลว ช่วยให้เห็นคุณค่าในตนเอง ว่าตนมีความสามารถ มีความสำเร็จ สามารถภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้รักษาปกป้องคุณค่านั้นไปสู่ความดี ความสำเร็จต่าง ๆ ที่จะสามารถควบคุมตนเองได้ อันจะนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่มั่นคง สร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดี

4. เสริมสร้างพัฒนาการด้านภาษา เด็กวัยแรกเกิดถึงสองขวบเริ่มเรียนรู้จากสิ่งรอบตัว ภาษาและคำพูดของพ่อแม่คือแหล่งเรียนรู้ เด็กอ่อนเริ่มเรียนรู้ภาษาจากเสียงที่ได้ยิน และเสียงร้องของตนเอง จากนั้นจึงค่อย ๆ เลียนแบบเสียงที่ได้ยินจากพ่อแม่หรือผู้ที่เลี้ยงดู ด้วยเหตุนี้คำพูดของพ่อแม่ หรือคนเลี้ยงดูจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็ก จนในที่สุดเริ่มเปล่งเสียงเป็นคำ ๆ ตามที่ได้ยิน พ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดู จึงต้องพูดและใช้ภาษาให้ถูกต้อง ภาษาและคำต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงความต้องการ ความพึงพอใจ ความคาดหวัง และความรู้สึกอื่น ๆ พ่อแม่ควรหาวิธีสอนคำและภาษา เช่น การร้องเพลงไม่ว่าจะเป็นเพลงขับกล่อม หรือเพลงร้องสนุกต่าง ๆ เด็กจะรับรู้และประทับใจในภาษาพูด และจะเริ่มเข้าใจความหมายของคำ เรื่องราวที่บอกเล่า และท่วงทำนองที่ประกอบความรู้สึกต่าง ๆ เป็นต้น

5. ส่งเสริมปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน พ่อแม่ ควรเป็นแบบอย่างในการสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่ลูก โดยการเล่านิทาน อ่านหนังสือให้ลูกฟังในวัยทารกหรือวัยเด็ก จัดมุมหนังสือในบ้าน สังเกต ความสนใจของลูกชอบอ่านหนังสือประเภทใด แล้วจัดหาให้ตามความเหมาะสม โดยปกติ

เด็กเริ่มสนใจและอ่านหนังสือได้ตั้งแต่วัยทารก ที่เริ่มรับรู้เสียง ภาษาและการมองเห็น เด็กวัยทารกจะสนใจหนังสือ โดยการสัมผัสเปิดอ่านจากรูปภาพ ซึ่งเป็นวัยเริ่มต้นที่จะสร้างนิสัยรักการอ่าน โดยดูต้นแบบจากพ่อแม่ที่อ่านหนังสือให้ลูกเห็นหรืออ่านให้ลูกฟัง พ่อแม่ควรวางหนังสือที่เหมาะสมกับวัยของลูก ให้ลูกมีโอกาสเลือกหยิบหนังสือเองตามความสนใจ การอ่านจากภาพในวัยทารกจะช่วย

6. เสริมสร้างพัฒนาการทางสมอง เมื่อลูกโตขึ้นในวัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ ก็จะได้มีนิสัยรักการอ่าน ทำให้รับข้อมูลข่าวสารมากขึ้นทำให้รู้เท่าทันและสามารถปรับตัวได้ดีในสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวัย เสริมสร้างพัฒนาการทางด้านสังคม ส่งเสริมให้ลูกมีประสบการณ์จากการกระทำของตนเอง และเรียนรู้จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อนและสังคมมีความคิดสร้างสรรค์สามารถใช้เหตุผลแยกแยะได้ถูกต้อง และรู้จักปรับตัวได้เหมาะสม และสามารถอดทนอดใจรอสิ่งที่ต้องการได้ ไม่เอาแต่ใจตนเอง และฝึกให้คำนึงถึงความต้องการและความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น ซึ่งพ่อแม่ต้องทำเป็นตัวอย่างการให้มีกิจกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ของครอบครัวตามกำลังความสามารถที่ควรจำเป็นจะช่วยให้ลูกมีความรับผิดชอบและจะได้มีความภูมิใจในผลงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ตามความถนัดและความสามารถ พ่อแม่ผู้ปกครองไม่ควรกะเกณฑ์บังคับ โดยไม่ได้คำนึงถึงความเป็นจริงและไม่ควรซ้ำเติมเปรียบเทียบให้เกิดปมด้อย

7. จัดให้ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม เมื่อลูกพร้อมที่จะเข้าเรียน บทบาทของพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองจะต้องพิจารณาเลือกโรงเรียนที่ดีที่สุดสำหรับลูก โดยการศึกษาการบริหารจัดการของแต่ละโรงเรียน ผลงานที่โรงเรียนประสบความสำเร็จ อุปกรณ์การเรียนการสอน การจัดการกระบวนการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม เพื่อจะได้เชื่อได้ว่าลูกได้รับสิ่งที่ดีที่สุดจากโรงเรียนนั้น ๆ หรือถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าระบบการศึกษาในยุคปัจจุบันยังไม่ดีพอสำหรับลูกเราก็สามารถเลือกการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้โดยพ่อ แม่สอนลูกที่บ้าน ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เปิดโอกาสไว้ในมาตรา 12

8. ให้ความใกล้ชิด ดูแลให้ความอบอุ่น เพื่อส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหาในแต่ละช่วงวัยที่สำคัญของชีวิต ซึ่งพ่อแม่ หรือผู้ปกครองต้องถือเป็นบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างสำคัญยิ่งในการดูแล แนะนำ สอนสั่ง ฝึกฝน กล่อมเกล้า ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการของเด็ก ซึ่งจะต้องรับรู้อย่างจริงใจว่า เด็กมีร่างกาย ความคิด จิตวิญญาณเป็นของตนเองมาตั้งแต่เกิด เด็กมีความแตกต่างกัน เด็กแต่ละคนแต่ละแบบ หนทางชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคตจึงเป็นของเขา เด็กต้องเรียนรู้และปรับตัวเอง เฝ้ามองปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตัวของเขาเอง พ่อแม่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมทั้งดงาม มีความเข้าใจให้กำลังใจและหนุนช่วยเมื่อเด็กเดือดร้อน การเข้าไปแก้ไข้จัดการปัญหาตามแนวทางของผู้ใหญ่มาก ๆ ไม่ยอมให้เด็กแก้ปัญหาเอง จะทำให้เด็กรู้สึกตนเองไม่มีคุณค่า ไม่มีความสามารถ ทำไม่ได้ ทำลายความเป็นตัวของตัวเองไปอย่างสิ้นเชิง

สร้างความกดดันความทุกข์ ทรมาน บีบคั้น จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมไปในทางที่ผิดได้ ดังนั้น พ่อแม่ ต้องมีความรู้ความเข้าใจพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัยอย่างถ่องแท้ ซึ่งจะช่วยกำหนดบทบาทของ พ่อแม่ในการเฝ้าดูการเจริญเติบโตด้วยความรัก ความเข้าใจ ตลอดจนสายสัมพันธ์ความเอื้ออาทร ของกันและกัน

9. ส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง พ่อแม่ควรให้โอกาสเด็ก ช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ เมื่อเด็กมีความพร้อม เช่น แต่งตัว แปรงฟัน อาบน้ำ กินข้าว ทำความสะอาดหลังการขับถ่าย และช่วยงานบ้านง่าย ๆ จะช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในตนเองให้กับเด็กเมื่อเข้าทำสำเร็จ ความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจนี้จะเป็ นผลลัพธ์ที่มีคุณค่าที่สุดจากการพัฒนาของเด็ก พ่อแม่พึงใช้วิธีการสังเกตว่าเด็กมีความพร้อมในการ ช่วยเหลือตนเองหรือไม่ พ่อแม่ควรใช้วิธีบอกการสอนหรือจับมือสอน เมื่อเด็กทำได้ควรปล่อยให้ เด็กทำเอง พ่อแม่ไม่ควรทำแทน แต่ควรให้คำชมเชยเป็นกำลังใจแก่ลูก และควรให้เด็กได้ช่วยเหลือ ตนเองในทุกเรื่องที่สามารถทำได้ หลังจากที่ได้ทำได้แล้ว พ่อแม่ควรติดตามดูว่าเด็กทำได้เรียบร้อยดี หรือไม่ แต่ไม่ควรจู้จี้จุกจิกควบคุมจนเกินไป

10. การให้คำปรึกษาแนะนำโดยไม่ครอบงำ ในชีวิตของมนุษย์ทุกคนจะต้องเผชิญกับ ปัญหาต่าง ๆ ตลอดเวลา ไม่ว่าปัญหาล้วนตัว ปัญหาการเรียน หรือปัญหาด้านการปรับตัว เป็นต้น พ่อแม่ต้องดูแลลูกอย่างใกล้ชิด การให้ความรักความอบอุ่นเป็นกันเองให้ลูกไว้วางใจ และพร้อมที่จะให้คำปรึกษาอย่างเข้าใจ หรือการพูดคุยกัน ได้ในทุก ๆ เรื่องทั้งเรื่องที่วัยรุ่นสนใจก็สามารถทำได้ การให้คำปรึกษาควรให้ข้อมูลทั้งบวกและลบ และฝึกให้ลูกได้เลือกตัดสินใจด้วยตนเอง และถ้าลูก ตัดสินใจผิดพลาดไปก็อย่าซ้ำเติม แต่ควรให้กำลังใจและอธิบายให้เห็นว่าเป็นเรื่องปกติที่ทุกคนก็ อาจจะผิดพลาดได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และเหตุผล การให้คำปรึกษาที่ดีไม่ควรให้ข้อมูลทางเดียว หรือมีทางเลือกให้ทำตามเท่านั้น ควรฝึกให้ใช้วิจารณญาณไตร่ตรองด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถ พึ่งตนเองได้เมื่อใดเป็นผู้ใหญ่

11. การเป็นตัวอย่างและแบบอย่างที่ดี พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะเด็กจะเฝ้าดูและเลียนแบบพฤติกรรม ทั้งที่ดีและไม่ดีของพ่อแม่ทุกเรื่อง พ่อแม่ต้องปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างของเพศชายและหญิงที่เหมาะสม ไม่ควรโกหกต้องทำตามสัญญาที่พูดไว้ สามารถ ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ไม่แสดงอารมณ์รุนแรงหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้ลูกเห็น

12. การเป็นแรงเสริม ชื่นชม และให้กำลังใจ พ่อแม่เป็นกำลังใจลูกให้สามารถช่วยเหลือ ตนเองได้ ชื่นชมยินดีเมื่อลูกประสบความสำเร็จ จะช่วยให้ลูกเห็นคุณค่าในความสามารถของตนเอง มีความมั่นใจในการคิด ตัดสินใจ การแสดงออก และทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความเชื่อมั่น เป็นพลังในการ คิดสร้างสรรค์ มั่นคงทางจิตใจ และสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับวัย

การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการจัดและพัฒนาศึกษา

หลักการสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ก็คือ การให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติสาระที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการจัดและพัฒนาการศึกษาไว้หลายมาตรา ดังต่อไปนี้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545, หน้า 6-33)

หลักการจัดการศึกษา

มาตรา 8(2) บัญญัติว่า ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษามาตรา 9(6) บัญญัติว่า ให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

หน้าที่ของบิดา มารดา ผู้ปกครอง

มาตรา 11 บัญญัติว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับตามมาตรา 17 และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว

หน่วยจัดการศึกษา

มาตรา 12 บัญญัติว่า นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สิทธิที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองได้รับมาตรา 13 บัญญัติว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ดังต่อไปนี้ 1) การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล 2) เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลที่ครอบครัวจัดให้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด 3) การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษา ตามที่กฎหมายกำหนด และ มาตรา 18(3) บัญญัติว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดใน ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่น

แนวการจัดการศึกษา

มาตรา 23 บัญญัติว่า การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องดังต่อไปนี้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืนความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

กระบวนการเรียนรู้

มาตรา 24(6) บัญญัติว่า ให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

หลักสูตร

มาตรา 27 วรรคสอง บัญญัติว่า ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ความเข้มแข็งของชุมชน

มาตรา 29 บัญญัติว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

การส่งเสริมหน่วยจัดการศึกษา

มาตรา 38 บัญญัติว่า ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการและสำนักงาน การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัด การศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน ประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายการบริหารการศึกษา

มาตรา 38 วรรคสอง บัญญัติว่า คณะกรรมการการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสมาคม ผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพบริหารการศึกษา ผู้แทนสมาคมผู้ปกครอง และครู ผู้นำทางศาสนา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

การบริหารสถานศึกษา

มาตรา 40 บัญญัติว่า ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับ อุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาของแต่ละสถานศึกษา และสถานศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อทำหน้าที่ กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ปกครองกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545, หน้า 6) ในหมวดที่ 1 บททั่วไป ว่าด้วยความมุ่งหมายและ หลักการ มาตรา 8 ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ส่วนในหมวดที่ 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 ข้อ 6 กล่าวว่า ให้จัดการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นตลอดเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลใน ชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรร ภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ ความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

มาตรา 39 และมาตรา 40 ให้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งในด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และให้คณะกรรมการสถานศึกษาของแต่ละสถานศึกษาทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา กระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษาให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน ได้มีส่วนร่วมกันในการตัดสินใจ การจัดการศึกษาให้มากที่สุดตามมาตรา 29 จึงเป็นแนวคิด ในการบริหารงานที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการบริหาร จัดการสถานศึกษาโดยตรงเป็นแนวคิดที่มุ่งให้สถานศึกษามีอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหารงานวิชาการงบประมาณการบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่ง ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิผู้แทนชุมชน คณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด และมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุด

พาสี ศิริสวัสดิ์ (2551, หน้า 23) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง นั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก เพราะ โรงเรียนจะต้องอาศัยทรัพยากรจากชุมชนมาช่วยในการพัฒนา โรงเรียน ตลอดจนทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ปัจจุบันมุ่งเน้นให้ใช้แหล่งวิชาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระของชุมชนมาช่วยในการเรียนการสอนซึ่งจะทำให้ความร่วมมือต่าง ๆ นี้ นำไปสู่ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ ด้วยดี

นอกจากนี้ยังพบ งานวิจัยที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดและพัฒนา การศึกษา ตามแนวคิดการพัฒนาการศึกษาของไลออน และคณะ (Lyon et al., 1983, p. 203; พิสมัย ปิ่นน้อย, 2550, หน้า 5) ที่กล่าวถึงแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียน การสอน ใน 4 ด้าน ดังนี้

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง

การให้ความรู้ผู้ปกครอง (Parent education) หมายถึง การจัดการศึกษาที่จะช่วยให้ ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเด็ก วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กแนวทางในการส่งเสริม พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก ตลอดจนการดำเนินชีวิตครอบครัวในวิถีทางที่ถูกต้องและเหมาะสม การเข้าร่วมกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครองมีความสำคัญมากต่อผู้ปกครอง ซึ่งอาจสรุปได้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้ปกครองเข้าใจพฤติกรรมของเด็กได้ดียิ่งขึ้น

2. ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การเตรียมความพร้อมและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอันจะนำไปสู่การประพฤติที่ถูกต้อง และเหมาะสมต่อไป

3. ช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงผลของการกระทำหรือพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อเด็ก อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม

4. ช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ จัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ลักษณะประเภท วิธีการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก

5. ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้และฝึกทักษะเกี่ยวกับเทคนิค และวิธีการจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้าน จัดระบบการเรียนการสอนที่บ้านที่เอื้อต่อการเรียนของเด็ก เริ่มจากขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมประจำครอบครัว จนถึงการแสวงและสร้างองค์ความรู้ตนเอง ดังนั้น บทบาทของผู้ปกครองจึงเสมือนครูผู้สอน และที่ปรึกษาเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ของบุตรหลานของตน เพื่อตอบสนองจากหลักการดังกล่าวจึงเริ่มต้นฟื้นฟูความรู้ ทักษะและความชำนาญของผู้ปกครองในการอ่านและการคำนวณเพื่อเป็นพื้นฐานในการถ่ายทอดให้แก่เด็กในปกครอง

6. ช่วยให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและผู้ปกครองซึ่งจะมีผลต่อเด็กโดยตรง การให้ความรู้ผู้ปกครองสามารถกระทำได้อย่างหลากหลาย แต่สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 วิธีใหญ่ ๆ คือ แบบเป็นทางการ (Formal) เช่น การบรรยาย การอภิปราย การโต้วาที และแบบไม่เป็นทางการ (Informal) เช่น การระดมสมอง การประชุมโต๊ะกลม การประชุมกลุ่มย่อย โดยอาจใช้บ้านหรือโรงเรียนเป็นสถานที่ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเผยแพร่ข้อมูลความรู้ก็ได้ และจากการวิจัยของบริเวอร์ (Brewer, 1995, pp. 470-471 อ้างถึงใน กุลยา ดันติผลาชีวะ, 2544, หน้า 71) พบว่า วิธีการให้การศึกษแก่ผู้ปกครองโดยให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนเป็นวิธีการอันดับแรกที่ดีควรจัดให้มีขึ้น รองลงมาเป็นการจัดทำเอกสารแผ่นพับข้อความรู้ และจัดสัมมนาผู้ปกครอง ส่วนการให้การปรึกษาเป็นกิจกรรมสุดท้าย

วิธีการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

1. การจัดอบรมผู้ปกครองโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้และทักษะในการช่วยเหลือและสนับสนุนลูกขณะที่อยู่บ้าน โดยจัดหลักสูตรอบรมที่มีประโยชน์ต่อผู้ปกครอง ทั้งหลักสูตรเกี่ยวกับการเลี้ยงดูช่วยเหลือเด็ก การจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านที่นำไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่บ้าน การส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก หลักสูตรเกี่ยวกับฝึกทักษะต่าง ๆ หลักสูตรโภชนาการ

2. ให้ข้อมูล และคำแนะนำ เมื่อผู้ปกครองมาขอคำปรึกษา

3. ส่งแผ่นพับข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนของเด็กให้กับผู้ปกครองที่บ้าน

4. การรวมกลุ่มผู้ปกครองให้มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาการต่าง ๆ เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ และวิธีการแก้ปัญหาจากผู้ปกครอง

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เป็นการดำเนินการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนรวมในการพัฒนาการศึกษา โดยการจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้ผู้ปกครองด้วยการดำเนินกิจกรรม เช่น การให้ผู้ปกครองเข้าร่วมการประชุมพิเศษผู้ปกครองนักเรียนก่อนเปิดภาคเรียน เข้าอบรมเกี่ยวกับเรื่องพัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุ เข้าอบรมเกี่ยวกับเรื่องวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กเตรียมความพร้อม เข้าอบรมเกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ เข้าร่วมจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนกับครู โรงเรียนมีการแจ้งข่าวให้กับผู้ปกครองทราบอย่างสม่ำเสมอ และขอคำปรึกษาและคำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนักเรียนกับครู

การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์แก่เด็กที่บ้าน

ฉลอง คงเจริญ (2545, หน้า 36-37) กล่าวถึงบ้านว่า บ้านเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กในหลาย ๆ ด้าน สภาพแวดล้อมทางบ้านจึงมีความสำคัญต่อเด็กสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางบ้านมีผลต่อการหล่อหลอมพฤติกรรมของเด็ก เพราะเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากมายจากบ้าน จากผู้ปกครอง ถ้าสภาพแวดล้อมทางบ้านไม่ดีอาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากสิ่งที่สังคมต้องการ
2. บ้านมีบทบาทที่สำคัญต่อเด็กในการรับรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ผู้ปกครองอาจช่วยจัดประสบการณ์ที่ดีให้เด็กได้รับรู้ เช่น การช่วยเหลือตนเอง การให้อ่านหนังสือที่ดี การชมรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ การอบรมสั่งสอนจริยธรรม
3. บ้านมีความสำคัญในการให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนด้วย เช่น การติดตามการประเมินผลนักเรียน
4. บ้านเป็นแหล่งวิทยาการที่สำคัญ แหล่งทรัพยากรอาจเป็นบุคคลหรือวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถใช้เป็นแหล่งความรู้ในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก

สภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดก็คือ บ้าน (Eventhia, 1996, p. 435 อ้างถึงใน จรรยา สุวรรณทัต, 2545, หน้า 11) การเรียนรู้ที่บ้าน ตามโครงสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ของโรงเรียน 6 แบบ ของเอปสไตน์ (Epstein, 1995, pp. 701-705 อ้างถึงใน เกตุสุข เก้าแก้ว, 2547, หน้า 49) ก็ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เหมาะสมหรือส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กเช่นกัน

ความสำคัญของการเรียนรู้ที่บ้าน

ครอบครัวเป็นโรงเรียนตามธรรมชาติของเด็ก เด็กเรียนรู้จากครอบครัวโดยกระบวนการธรรมชาติ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2541, หน้า 77) ในขณะที่เราให้ความสำคัญกับการศึกษาในระบบ โรงเรียนอย่างมาก แต่จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่องการใช้เวลาของผู้เรียน พบว่า เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับครอบครัว เด็กมีโอกาสนเรียนรู้ในห้องเรียนเพียงร้อยละ 19 ของเวลาทั้งหมด ดังนั้น เด็กสามารถเรียนรู้นอกห้องเรียนถึงร้อยละ 81 ของเวลาทั้งหมด เปรียบเทียบกันแล้วจะเห็นได้ว่า เวลาในโรงเรียนกับเวลาที่เด็กมีจริงในชีวิตประจำวันนั้นต่างกันมาก (รุ่ง แก้วแดง, 2541, หน้า 170-171 อ้างถึงใน อาภา ภมรบุตร, 2545, หน้า 77) เด็กเรียนรู้ทุกวินาที สภาพแวดล้อมคือของจริงที่จะทำให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจชัดเจนขึ้น เด็กไม่ได้อยู่ที่โรงเรียนตลอดเวลา ผู้ปกครองจึงควรมีความเข้าใจบุคลิกลักษณะของตนเอง เพราะถ้ามีการส่งเสริมเด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน ย่อมจะเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ในระบบหรือในโรงเรียนให้เป็นไปอย่างดี มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นนั่นเอง แต่ถ้าผู้ปกครองไม่มีความเข้าใจ ตลอดจนไม่สนับสนุนให้เกิดการเรียนการสอน อาจจะทำให้การเรียนได้ผลน้อยลง (จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์, 2543, หน้า 40-42 อ้างถึงใน อุษณีย์ อนุรุทธวิธวงศ์, 2545, หน้า 17)

แต่ผู้ปกครองจำนวนมากกลับพึงใจว่า การศึกษาเล่าเรียนคือการส่งลูกเข้าโรงเรียน ดังนั้น จึงมิได้เตรียมการอะไรมากกว่าการเลี้ยงดูให้อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และความรัก เพราะรอวันเวลาเพื่อส่งเข้าโรงเรียน ผลที่เกิดขึ้น ก็คือ ระยะเวลาที่ลูกถูกกละเลยในด้านการเตรียมพร้อมในการเรียนรู้นั้น สำหรับเด็กบางคนก็ยาวนานเกินพอที่เด็กจะพัฒนาทักษะนิสัยที่ไม่ดีจนฝังแน่นในสันดานของเด็กมากเกินไปทางโรงเรียนจะแก้ไขได้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2541, หน้า 77) ความสามารถในการเรียนรู้และทักษะหลาย ๆ ด้านของเด็กขึ้นอยู่กับโอกาสที่เด็กจะได้รับจากผู้ปกครองที่จะจัดสภาพแวดล้อมที่ดีแก่เด็ก ความสามารถในการเรียนรู้ ความเชื่อมั่นในตนเอง เจตคติที่ดี สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่เด็กจะเรียนรู้จากผู้ปกครอง และมีอิทธิพลต่อเด็กไปตลอดชีวิต (บุญเยี่ยม จิตรดอน, 2532, หน้า 362- 363)

เกตุสุเดช กำแพงแก้ว (2547, หน้า 91) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at home) เป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้สนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งจุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ (2545, หน้า 40) กล่าวว่า เด็กเรียนรู้ทุกวินาที ซึ่งสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 24(6) ที่กำหนดว่า จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

การเสริมสร้างประสบการณ์แก่เด็กที่บ้าน หมายถึง ผู้ปกครองช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กรู้จักคิด รู้จักแสวงหาความรู้จากสิ่งที่อยู่รอบตัวด้วยการสังเกตและการอ่านรวมทั้งการให้ความสนใจและสนทนาซักถามเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กได้ทำในโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการเสริมความรู้และเป็นประสบการณ์แก่เด็กที่บ้าน ผู้ปกครองจึงมีบทบาทที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ผู้ปกครองมีความสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเห็นความสำคัญและรู้คุณค่าของการอ่าน ถ้าเด็กมาจากครอบครัวที่รักการอ่านเด็กจะมีนิสัยรักการอ่านไปด้วย

2. ส่งเสริมความรู้เด็กให้สอดคล้องกับสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากโรงเรียน เด็กจะเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว และสามารถจดจำได้นาน ถ้าผู้ปกครองจะช่วยส่งเสริมประสบการณ์หรือความรู้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากโรงเรียนซึ่งผู้ปกครองสามารถทำได้ ดังนี้

2.1 พุดคุยสนทนากับเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากโรงเรียน พร้อมทั้งอธิบายหรือยกตัวอย่างเพิ่มเติมเพื่อให้เด็กเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

2.2 กระตุ้นหรือเตือนให้เด็กทำกิจกรรมตามที่ครูได้มอบหมายให้ รวมทั้งคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ

2.3 จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่จะช่วยเสริมความรู้ ความคิดที่เด็กได้จากโรงเรียนเมื่อมีโอกา

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์แก่เด็กที่บ้าน เป็นการดำเนินการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนรวมในการพัฒนาการศึกษา โดยการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่เด็กที่บ้านด้วยการดำเนินกิจกรรม เช่น ให้ผู้ปกครองคอยกระตุ้นให้นักเรียนอ่านหนังสือที่บ้าน ช่วยสอนการบ้านแก่นักเรียน ชวนพุดคุยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่ทำจากโรงเรียน คอยกระตุ้นเตือนให้นักเรียนทำกิจกรรมตามที่ครูมอบหมาย คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักเรียนเมื่อนักเรียนต้องการ จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ และเตรียมความพร้อมให้เรียน เช่น การฝึกการทำงานร่วมกัน การอยู่ร่วมกัน มีเวลาว่างให้กับนักเรียนเสมอเมื่อนักเรียนต้องการ พานักเรียนไปเที่ยวในสถานที่ให้ความรู้ต่าง ๆ เช่น สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์ แนะนำนักเรียนเกี่ยวกับวันสำคัญต่าง ๆ ประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ และช่วยฝึกทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวันกับนักเรียน เช่น การมอบหมายหน้าที่ให้นักเรียนฝึกทำที่บ้านได้แก่ การกวาดบ้าน

การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์แก่เด็กที่โรงเรียน

ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์ให้เด็กที่โรงเรียน หมายถึง การที่ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนให้เด็กที่โรงเรียน ซึ่งโดยทั่วไปผู้ปกครองสามารถเสริมประสบการณ์ให้เด็กในโรงเรียนได้ ดังนี้ (Lyon et al., 1983; พิศมัย ปิ่นน้อย, 2550, หน้า 33)

1. การเป็นผู้ช่วยครู ผู้ปกครองที่มาได้ทำงานนอกบ้าน อาจอาสาสมัครเป็นผู้ช่วยครูในโรงเรียนตามวันเวลาที่ตนเองสะดวก ผู้ช่วยครูมีหน้าที่ดูแลเด็กขณะทำกิจกรรม ช่วยครูดูแลเด็กในขณะแข่งกีฬา

2. การเป็นครูร่วมสอน การที่ผู้ปกครองเข้าไปเป็นครูร่วมสอนมีสาระสำคัญมากกว่าการเป็นอาสาสมัครช่วยสอนทั่วไป เพราะเป็นการเปลี่ยนบทบาทผู้ปกครองมาสู่การมีส่วนร่วมกำหนดบทเรียนและกิจกรรมด้านการเรียนการสอนร่วมกัน บทบาทนี้ยกระดับการทำงานของครูและผู้ปกครองในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนมากขึ้น เป็นการทำงานบนความเท่าเทียมกันและผู้ปกครองมีโอกาสกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับชุมชนและท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากบางครั้งครูจำนวนมากเป็นผู้มาใหม่ย้ายมาจากแหล่งอื่น ซึ่งอาจจะไม่เข้าใจความเป็นมาของท้องถิ่นได้ดีเท่ากับผู้ปกครองที่อยู่มานานแล้ว

ในการเป็นครูร่วมสอน ผู้ปกครองจะต้องมีการวางแผนหลักสูตร กำหนดกิจกรรมในการนำไปใช้และประเมินผลหลักสูตรร่วมกัน ทั้งนี้ผู้ปกครองอาจจะได้รับการฝึกอบรมด้านทักษะวิธีการสอนเพิ่มเติมเพื่อสร้างความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนสามารถคิดค้น และสร้างสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนร่วมกับครู ในบางพื้นที่ในสหรัฐอเมริกาผู้ปกครองและครูร่วมกันจัดทำวิดีโอการบอกเล่าเรื่องราวของชุมชนท้องถิ่นให้แก่เด็ก ๆ ได้ทราบ

3. การร่วมให้ข้อมูลเสริมบทเรียนต่าง ๆ ความหลากหลายมีประสบการณ์แตกต่างกันในด้านอาชีพการงาน ความรู้ความชำนาญเฉพาะ ผู้ปกครองซึ่งมีความรู้เฉพาะด้านมาร่วมให้ข้อมูลเพิ่มเติม จะช่วยครูในการสร้างหลักสูตรที่มีความลึกซึ้งขึ้น

4. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจให้แก่เด็กหรือกลุ่มผู้ปกครองด้วยกัน การจัดกิจกรรมให้แก่เด็กได้ทำงานร่วมกัน คิดร่วม ตัดสินใจร่วม เป็นอีกบทบาทที่ผู้ปกครองมีโอกาสเข้าร่วมและสร้างสรรค์ได้มาก อาจจะเป็นในรูปแบบของการทำโครงการบางอย่างร่วมกัน เป็นรูปแบบของการสร้างสัมพันธภาพที่ไม่เป็นทางการ และไม่ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการแข่งขันเอาชนะ แต่ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นความร่วมมือ การช่วยเหลือพึ่งพากัน กิจกรรมลักษณะนี้จะทำให้ผู้ปกครองเข้าร่วมได้มากกว่าเป็นกิจกรรมที่เน้นการแข่งขัน เพราะผู้ปกครองของเด็กที่ผลการเรียนไม่ดีนั้นอาจจะไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมลักษณะนี้

5. การช่วยงานหรือสนับสนุนงานในห้องสมุด ห้องสมุดของโรงเรียนเป็นอีกแหล่งหนึ่ง ที่มักจะมีความต้องการสนับสนุนและความช่วยเหลืออยู่เสมอ ความต้องการนั้นเป็นได้ทั้งในด้าน เงินทุนเพื่อจัดหาหนังสือเพิ่มเติม อาสาสมัครช่วยซ่อมแซม และจัดชั้นหนังสือ การทำความสะอาด การจัดทำบัตรรายการ และการจัดหมวดหนังสือ ปกติแล้วเจ้าหน้าที่มักจะทำงานประจำเป็นด้านหลัก ไม่มีเวลาที่จะพัฒนาระบบงานและปรับปรุงให้ทันสมัยเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นความจำกัดของกำลังคน แม้โรงเรียนหลายแห่งจะได้ระดมความช่วยเหลือจากนักเรียนมาแล้วก็ยังไม่เพียงพอ และนักเรียน ก็มักจะมาช่วยงานไม่สม่ำเสมอ เพราะมีงานอื่น ๆ ที่ต้องทำ ดังนั้นการที่ผู้ปกครองจะมาช่วยงานในห้องสมุดในด้านต่าง ๆ จึงเป็นงานที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

6. การเป็นวิทยากรพิเศษ ผู้ปกครองที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะด้านหรือประกอบ อาชีพที่เด็กส่วนมากสนใจ โรงเรียนอาจเชิญมาเป็นวิทยากรพิเศษ เพื่อพูดคุยสนทนากับเด็กเกี่ยวกับ งานอดิเรกหรือรายละเอียดของอาชีพ รวมทั้งให้โอกาสเด็กได้ซักถามข้อข้องใจ หรือสิ่งที่เด็กอยากรู้ เพิ่ม การเชิญผู้ปกครองมาพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ นี้ นอกจากจะช่วยสนองความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็นของเด็กแล้ว ยังถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการแนะแนวด้านอาชีพให้กับเด็กได้ อีกด้วย

7. การจัดทำข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรที่เป็นประโยชน์กับทางโรงเรียน ปัจจุบัน การดำเนินงานของโรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากแหล่งทรัพยากรภายนอกมากมาย แต่ความร่วมมือดังกล่าวอาจอยู่ในแวดวงจำกัด เพราะแต่ละโรงเรียนต่างก็มีทรัพยากรเฉพาะเรื่อง เฉพาะด้าน การที่ผู้ปกครองร่วมกันให้ข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรที่โรงเรียนจะขอติดต่อขอ ความร่วมมือได้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของความช่วยเหลือที่จำเป็น และเป็นการขยายร่วมมือให้กว้างขวาง มากขึ้น ข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรเป็นทั้งทรัพยากรด้านบุคลากร ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ในด้านต่าง ๆ ซึ่งในกรณีที่ทางโรงเรียนมีความจำเป็นจะใช้ประโยชน์ก็จะสามารถใช้ได้ทันทั่วทั้งที่ เช่น ข้อมูลด้านคอมพิวเตอร์ ระบบอิเล็กทรอนิกส์ นักเรียนศึกษาเฉพาะด้านต่าง ๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่เด็กที่โรงเรียน คือ การดำเนินการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่เด็กที่โรงเรียนด้วยการ ดำเนินกิจกรรม เช่น ให้ผู้ปกครองอาสาสมัครเป็นผู้ช่วยครู ช่วยครูจัดหาและเตรียมสื่อการสอน ช่วยครูสอนนักเรียนบางกิจกรรม ได้รับเชิญเป็นวิทยากร ได้รับเชิญให้เป็นคณะกรรมการของ โรงเรียนในเรื่องต่าง ๆ เข้าร่วมกิจกรรมวันวิชาการของโรงเรียน ช่วยติดต่อประสานงานเกี่ยวกับ แหล่งวิทยากร แนะนำแหล่งวิทยากรที่จะให้ความรู้กับนักเรียนให้ทางโรงเรียนทราบ เขียนข้อมูล เกี่ยวกับนักเรียนตามสภาพความเป็นจริงในสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน

การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียน

ผู้ปกครองมีส่วนร่วมสนับสนุนโรงเรียนในการดำเนินงานต่าง ๆ ได้ 3 ประการ คือ (Lyon et al., 1983; พิศมัย ปิ่นน้อย, 2550, หน้า 35)

1. การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในรูปของวัสดุ สิ่งของกำลังทรัพย์ หมายถึง การที่ผู้ปกครองบริจาคสิ่งของเครื่องใช้และทรัพย์สินให้กับโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้แก่เด็ก เช่น การให้วัสดุเหลือใช้เพื่อให้นำไปทำเป็นอุปกรณ์การสอน การให้ของเล่นและเครื่องเล่นสนาม เสื้อผ้า โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น รวมทั้งการให้ทุนการศึกษาเด็กยากจน หรือการให้ทุนทำอาหารกลางวันให้แก่เด็กยากจน
2. การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในรูปของแรงงาน หมายถึง การที่ผู้ปกครองเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ เช่น การช่วยประกอบอาหารกลางวันให้เด็ก การแต่งอาคารสถานที่สำหรับทำกิจกรรมพิเศษเนื่องในโอกาสสำคัญ การช่วยจัดเตรียมเสื้อผ้าสำหรับเด็กในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษ และการช่วยควบคุมดูแลเด็กขณะออกไปทัศนศึกษา
3. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในคณะกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครองอาจเข้าเป็นสมาชิกในคณะกรรมการชุดใดชุดหนึ่งที่มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำกับโรงเรียนในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้
 - 3.1 แนวการจัดประสบการณ์ คณะที่ปรึกษาของโรงเรียนมีหน้าที่พิจารณาและทบทวนเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรม ประสบการณ์ การจัดการศึกษาของโรงเรียน รวมทั้งการใช้อุปกรณ์ของเล่นในแต่ละปี เพื่อนำมาสรุปหาข้อดี ข้อเสีย รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะ หรือความคิดเห็นในการพัฒนาและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในปีต่อไป แล้วนำข้อมูลเหล่านี้เสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ
 - 3.2 การจัดสรรงบประมาณ คณะที่ปรึกษาของโรงเรียนมีบทบาทและหน้าที่ในการช่วยผู้บริหารโรงเรียนจัดสรรงบประมาณในหมวดต่าง ๆ ว่าควรจะต้องมีการตัดลดหรือเพิ่มเติมงบประมาณในหมวดใดหมวดหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของโรงเรียนในแต่ละปี
 - 3.3 การจัดหาบุคลากร คณะที่ปรึกษาของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกบุคคลสมัครเป็นผู้ช่วยครู รวมทั้งสามารถสนับสนุนหรือให้คำแนะนำกับผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้พิจารณาแต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่คณะที่ปรึกษาเห็นว่ามีความสามารถและเหมาะสมกับตำแหน่งนั้น ๆ เป็นพิเศษ
 - 3.4 การจัดกิจกรรมสำหรับผู้ปกครอง คณะที่ปรึกษาของโรงเรียนมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะกับผู้บริหาร โรงเรียนหรือผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ปกครอง และการดำเนินงานเพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น ประเพณีและลักษณะ

ของกิจกรรมที่จะวัดให้กับผู้ปกครอง วิธีการจัดกิจกรรม และวิธีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง เป็นต้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียน เป็นการดำเนินการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียนด้วยการดำเนินกิจกรรม เช่น ช่วยบริจาคสิ่งของ วัสดุเหลือใช้ ให้โรงเรียน ช่วยบริจาคทรัพย์สินให้กับโรงเรียน ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนยากจน ให้ทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียนยากจน ช่วยตกแต่งอาคารสถานที่สำหรับจัดกิจกรรม มีส่วนร่วมในการไปเยี่ยมบ้านนักเรียนที่ประสบปัญหาต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ของโรงเรียน และผู้ปกครองมีส่วนช่วยให้นักเรียนมาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

จากแนวคิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน หรือระหว่างโรงเรียนกับบ้าน เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนของนักเรียน ให้มีความพร้อมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนตลอดเวลา โดยการร่วมมือกันระหว่างบ้านและโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมร่วมกัน ใช้บทบาทของโรงเรียน และบทบาทของผู้ปกครองในการสนับสนุนการศึกษาแก่นักเรียน

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งจะศึกษาระดับและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผู้วิจัยมีความสนใจเลือกตัวแปรในการวิจัยที่คาดว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดมโนรม ดังนี้

เพศ

เพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกัน โดยธรรมชาติ และภูมิหลังของชายและหญิง การอบรมเลี้ยงดู วัฒนธรรม และบทบาททางสังคม ย่อมส่งผลให้เพศชายและหญิงแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นในกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศต่างกันย่อมจะส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียน เพศชายและเพศหญิงมีโอกาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมต่างกัน โดยสังคมไทยมีค่านิยมว่าผู้ชายต้องเป็นผู้นำ และผู้หญิงต้องเป็นผู้ตาม ดังนั้น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานโรงเรียน ปัจจัยด้านเพศจึงน่าจะมีส่วนที่เกี่ยวข้องด้วย ดังจะเห็นได้จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของกรณีศึกษา ชมดี (2524 อ้างถึงใน ญัฐนิชานันท์ พิมพ์ทอง, 2555, หน้า 33) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีส่วนสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ เพศ และการที่ผู้ปกครองมีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนของ

นักเรียนแตกต่างกันนั้นน่าจะเนื่องมาจากเพศชายและหญิงจะมีวิธีการดูแลเอาใจใส่บุตรหลานที่ต่างกัน กล่าวคือ เพศหญิงซึ่งเป็นแม่ ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากกว่าพ่อ เนื่องจากพ่อต้องเป็นหัวหน้าครอบครัว ต้องรับผิดชอบรายได้ของครอบครัว อาจไม่ค่อยมีเวลาใกล้ชิดกับเด็กเท่าที่ควร ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนจึงแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิมาลย์ ไยมณี (2547, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน โรงเรียนมณีวัฒนา เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน โรงเรียนมณีวัฒนา เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน โดยเพศหญิงมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการเรียนการสอนในด้านวิชาการและพฤติกรรม ในภาพรวมมากกว่าผู้ปกครองเพศชาย

สรุปได้ว่า ตัวแปรเพศเป็นตัวแปรที่สำคัญตัวแปรหนึ่ง ที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลในงานวิจัยซึ่งอาจทำให้ผลการวิจัยมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรเพศมาเป็นตัวแปรต้นในการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

อายุ

กรณีที่ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนของนักเรียนแตกต่างกันนั้นน่าจะเนื่องมาจาก วัยที่ต่างกันจะมีประสบการณ์ต่างกัน วิธีการและความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอนของบุตรหลานจึงแตกต่างกันด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านพฤติกรรมของผู้เรียน สอดคล้องกับสุทธิมาลย์ ไยมณี (2547, หน้า 48) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน โรงเรียนมณีวัฒนา เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน โรงเรียนมณีวัฒนา เขตบางแค จำแนกตามอายุของผู้ปกครองนักเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับบุญณภัทร์ เดือนกลาง (2552) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองที่มี อายุ ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สรุปได้ว่า จากงานวิจัยที่ศึกษาพบว่า อายุทำให้บุคคลมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่งผลให้ความคิดเห็นในงานวิจัยมีความแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำตัวแปรอายุมาเป็นตัวแปรต้นในการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

วุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่ผู้ปกครองนักเรียนสำเร็จการศึกษา การศึกษาของผู้ปกครองจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ปกครองมองการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ไม่เหมือนกันหรือมีประสิทธิภาพต่างกัน ผู้ปกครองที่มีการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการ พัฒนาการเรียนของนักเรียนแตกต่างกันนั้นน่าจะเนื่องมาจากประสบการณ์ด้านการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้ลักษณะของการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน (สุทธิมาลย์ ไยมณี, 2547, หน้า 48) สอดคล้องกับ การศึกษาของสงวน สุทธิเลิศอรุณ (2537, หน้า 137 อ้างถึงใน ผานิต นาคลำภา, 2555, หน้า 37) ได้ กล่าวเกี่ยวกับด้านการศึกษาอบรม ได้แก่ ความแตกต่างในการรับการศึกษาอบรมของบุคคลบางคน ได้รับการศึกษาได้ ได้รับการศึกษาสูง แต่บางคนได้รับการศึกษาปานกลางและบางคนได้รับการ ศึกษาต่ำ ผลจากการศึกษาอบรม ทำให้บุคคลมีความคิด ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม และ บุคลิกภาพที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับมนัส ครอบญาติ (2541) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร โรงเรียนเทศบาล 3 วัดชัยมงคล สังกัดเทศบาลเมือง อ่างทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนา การบริหาร โรงเรียนเทศบาล 3 วัดชัยมงคล แตกต่างกันอย่างมีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า จากการศึกษางานวิจัยส่วนใหญ่พบว่า วุฒิการศึกษาของบุคลากร มีผลต่อ ความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรวุฒิการศึกษามาเป็นตัวแปรต้นในการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ในการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

อาชีพ

อาชีพของผู้ปกครองนักเรียนนั้นมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ของโรงเรียน เพราะแต่ละอาชีพ ย่อมมีบทบาท หน้าที่ ลักษณะงาน รวมถึงเวลาในการทำงานที่ ต่างกัน เช่น อาชีพพนักงานบริษัท ข้าราชการ จะต้องทำงานเป็นเวลา การออกนอกสถานที่เพื่อ เข้าร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาการศึกษาย่อมเป็นไปได้ยากกว่า ผู้ปกครองที่มีอายุงานอิสระ ซึ่งสามารถจัดสรรเวลาในการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาการศึกษาได้ง่ายกว่า ในการ พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและวิธีการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ให้แก่เด็กนักเรียนเหล่านี้ต้องร่วมมือกันวางแผนการทำงานพัฒนาเด็กด้วยการดำเนินการ ร่วมกัน พัฒนารูปแบบหน้าที่ร่วมกันในการแก้ปัญหาและประเมินผลการทำงาน (กรมวิชาการ, 2542, หน้า 3-4) ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียนในการดำเนินการให้เกิด การเรียนรู้และปัจจัยที่จะสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนให้ได้รับผลดีในด้านทุนทรัพย์ ดังนั้น

อาชีพของผู้ปกครองจึงมีส่วนช่วยสนับสนุนการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน รวมทั้งมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ และเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และการที่ผู้ปกครองมีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนของนักเรียนแตกต่างกันนั้นน่าจะเนื่องมาจากเพศชายและหญิง จะมีวิธีการดูแลเอาใจใส่บุตรหลานที่ต่างกัน กล่าวคือ เพศหญิงซึ่งเป็นแม่ ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากกว่าพ่อ เนื่องจากพ่อต้องเป็นหัวหน้าครอบครัวต้องรับผิดชอบรายได้ของครอบครัวอาจไม่ค่อยมีเวลาใกล้ชิดกับเด็กเท่าที่ควร ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนจึงแตกต่างกัน (สุทธิมาลย์ ไยมณี, 2547, หน้า 48) ผู้วิจัยจึงศึกษาตัวแปรอาชีพของผู้ปกครองนักเรียน โดยจำแนกอาชีพของผู้ปกครอง ดังที่มานี โชติมา (2546) ศึกษา ความต้องการของผู้ปกครองของนักเรียนในการจัดการการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลโชติมา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพพบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความต้องการในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่า จากงานวิจัยที่ศึกษาพบว่าบุคคลที่มีอาชีพต่างกัน ทำให้บุคคลมีความคิดเห็นทัศนคติที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำตัวแปรอาชีพมาเป็นตัวแปรต้นในการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

ระดับชั้นเรียนของนักเรียนในปกครอง

ระดับชั้นของนักเรียนในปกครอง หมายถึง ระดับชั้นของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ โรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2556 ได้แก่ ผู้ปกครองที่มีนักเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 กับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอยู่ในระดับชั้นต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนของนักเรียนแตกต่างกัน น่าจะเนื่องมาจากลักษณะการเรียน และพฤติกรรมของเด็กแต่ละระดับชั้นของนักเรียนมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในระดับอนุบาลกับระดับประถมศึกษาย่อมมีลักษณะความต้องการการพัฒนาหรือช่วยเหลือด้านการเรียนต่างกันการที่ผู้ปกครองจะเข้าไปช่วยเหลือหรือส่งเสริมการศึกษาให้กับเด็กก็ย่อมมีลักษณะแตกต่างกันด้วย (สุทธิมาลย์ ไยมณี, 2547, หน้า 48-49) สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริลักษณ์ วงษ์พรพันธุ์ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนราชินี สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 และช่วงชั้นที่ 3 ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในภาพรวมแตกต่างกัน พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พิจารณาค่าเฉลี่ยความต้องการมีส่วนร่วมทุกด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยของผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สูงกว่าผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และ

สอดคล้องกับทิพย์ทิวา วุฒิ้วย (2551) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนลาดบัวหลวงไพโรจน์วิทยา อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอยู่ในระดับชั้นที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า จากงานวิจัยที่ศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเรียนในระดับชั้นที่แตกต่างกันต่าง มีความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำตัวแปรระดับชั้นเรียนของนักเรียนในปกครอง มาเป็นตัวแปรต้นในการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน พบว่า ตัวแปร เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และระดับชั้นเรียนของนักเรียนในปกครอง มีผลต่องานวิจัย ทำให้ผลการวิจัยมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรดังกล่าวมาเป็นตัวแปรต้นในการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุทธิมาลย์ ไยมณี (2547) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน โรงเรียนมณีวัฒนา เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน โรงเรียนมณีวัฒนา เขตบางแค กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน โรงเรียนมณีวัฒนา เขตบางแค กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ระดับชั้นของนักเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิจิต นิ่มนวล (2547, หน้า 72) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ่อทองวงษ์จันทร์วิทยา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ่อทองวงษ์จันทร์วิทยา จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ่อทองวงษ์จันทร์วิทยา

จังหวัดชลบุรี ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพโดยรวม แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุวัฒน์ วิวัฒน์ชานนท์ (2548) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมในงานกิจการนักเรียนของผู้ปกครองโรงเรียนเซนต์คาเบรียล ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมในด้านการจัดสวัสดิภาพนักเรียน ผู้ปกครองมีส่วนช่วยในการดูแลเรื่องความปลอดภัยและความประพฤติ นักเรียนได้ประโยชน์จากการที่โรงเรียนจัดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลนักเรียน การจัดสารวัตรนักเรียนช่วยดูแลช่วงพักกลางวัน การจัดเวรครูเวรดูแลในโรงเรียนและรอบโรงเรียน และมีส่วนร่วมเสนอแนะข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสวัสดิภาพนักเรียนที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมในด้านการจัดบริการแนะแนว ผู้ปกครองมีส่วนช่วยในการบันทึกข้อมูลเอกสารของนักเรียน ได้รับประโยชน์จากการจัดโครงการช่วยเหลือนักเรียนที่มีสมาธิสั้น การแนะแนวเรื่องการเรียนต่อและแนะแนวอาชีพแก่นักเรียน และได้เสนอแนะให้มีแนวทางนำข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการแนะแนวไว้ในเว็บไซต์ของโรงเรียนและเปิดเว็บบอร์ดเพื่อการติดต่อสื่อสาร 3) การมีส่วนร่วมในด้านการจัดโภชนาการ ผู้ปกครองได้รับประโยชน์จากการจัดบริการอาหาร การควบคุมการจำหน่ายน้ำอัดลม อาหารทอด และอาหารที่ไม่มีประโยชน์ต่อนักเรียน ผู้ปกครองได้เสนอแนะให้โรงเรียนและร้านอาหารติดรายละเอียดคุณค่าทางโภชนาการของอาหารให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนประเมินคุณภาพของร้านอาหาร และให้โรงเรียนทำโครงการช่วยเหลือนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน 4) การมีส่วนร่วมในด้านการจัดบริการด้านสุขภาพนักเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลสุขภาพนักเรียน เป็นแพทย์อาสาประจำห้องพยาบาล เป็นผู้ช่วยในการตรวจสุขภาพและตรวจช่องปากประจำปี เป็นวิทยากรและช่วยกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ผู้ปกครองได้รับประโยชน์จากการตรวจสุขภาพประจำปีนักเรียน การจัดห้องพยาบาลการดูแลนักเรียนเมื่อเจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุ 5) การมีส่วนร่วมในด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินและสิ่งของสำหรับนำไปจัดกิจกรรมต่าง ๆ การเข้าร่วมกิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมกีฬา ผู้ปกครองพึงพอใจในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนจัดขึ้น

ปรีชา ปลูกวัน (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดโพธิ์ศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ปีการศึกษา 2548 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมาก 4 ด้าน คือ ประเภทการเป็นผู้ปกครอง ประเภทการติดต่อสื่อสาร ประเภทการจัดการเรียนรู้ที่บ้าน และประเภทการเป็นอาสาสมัครพัฒนาโรงเรียน ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ประเภทการร่วมตัดสินใจในการงานของโรงเรียน และเมื่อเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษา

ต่างกัน จะมีความต้องการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ในการจัดการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 5 ประเภท ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา แตกต่างกัน

ประยูร จันทร์เดช (2549) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง นักเรียน โรงเรียนพัทยารุโณทัย สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนพัทยารุโณทัย สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามระดับชั้นของนักเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สิริพร สุนนดิษฐ์ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนา การจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียนกองทัพกูปัฒม์สื่อสารสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ด้านวิชาการมีส่วนร่วม เกี่ยวกับการเสริมสร้างให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการตรวจดูแบบฝึกหัด และงานนักเรียนว่าได้รับตรวจสอบจากผู้สอนครบถ้วนและถูกต้อง การติดตามผลการเรียนและแสดงความคิดเห็นในสมุดรายงานประจำตัวเป็นอันดับสอง และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีส่วนร่วม เป็นอันดับสุดท้าย 2) ด้านการพัฒนาผู้เรียนโดยมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการสนับสนุนให้นักเรียนมาโรงเรียนทุกวันและเป็นคนตรงต่อเวลาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักสามัคคี ประหยัด อดออม และส่งเสริมให้นักเรียนทำการบ้านและส่งงานทุกชิ้นตามกำหนด ให้ความสนใจติดต่อพบปะครูเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับ ความประพฤติของนักเรียนเป็นอันดับสุดท้าย 3) ด้านร่วมลงทุนหรือจูงใจให้ผู้อื่นร่วมลงทุน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการรณรงค์เพื่อจัดหาทุนจากแหล่งทุน และร่วมประชาสัมพันธ์เพื่อชักชวน ให้ร่วมทุนหรือการพัฒนาโรงเรียน บริจาคทรัพย์สินในการพัฒนาโรงเรียน และการบริจาควัสดุสิ่งของ ให้แก่โรงเรียนเป็นอันดับสุดท้าย

วิภา วาจาสิทธิ์ (2550) ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนอนุบาลระยอง ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนอนุบาลระยอง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

สุชาติ มีสมบัติ (2551) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก: กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านสะพานยูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วม ส่วนที่ 2 แนวทาง

การนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 3 เจาะลึกความสำเร็จของรูปแบบ 2) ในส่วนที่ 1 รูปแบบการมีส่วนรวม มี 3 องค์ประกอบ คือ หลักการในการกำหนดรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ และกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 3) ในส่วนที่ 2 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ควรส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง เผยแพร่ข้อมูลองค์ความรู้ให้แพร่หลาย และจัดให้มีงบประมาณเพื่อการวิจัยติดตามผลอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติงานของโรงเรียน 4) ในส่วนที่ 3 เจาะลึกความสำเร็จของรูปแบบ ประกอบด้วย ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทักษะในการสร้างสัมพันธ์กับผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจและมีวิสัยทัศน์ บุคลากรทุกคนในโรงเรียนปฏิบัติตนเหมาะสมตามบทบาทร่วมมือกันในการปฏิบัติงานกับผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาเปิดโอกาสและสนับสนุนกิจกรรมของผู้ปกครอง

บุญณภัทร์ เดือนกลาง (2552) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวม ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบำรุงรักษาสีศิลปะและวัฒนธรรม และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน ส่วนด้านบริหารจัดการ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับน้อย 2) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ปกครองที่มี สถานภาพการสมรส และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ขณะที่ผู้ปกครองที่มี เพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลลาดใหญ่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของ โรงเรียน บ้านลาดใหญ่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

กนกวรรณ โรจนพร (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมและแนวทางพัฒนาของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนชุมชนวัดหนองค้อ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนชุมชนวัดหนองค้อ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมและแนวทางพัฒนาของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนชุมชนวัดหนองค้อ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา และอาชีพโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

โนชญ์ ชาญด้วยกิจ (2553) ได้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง

เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ตาม ความคิดเห็นของชุมชน จำแนกเพศและวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติ

วาสนา จิตรมิตร, สุวรรณ โชติสุกานต์ และอรสา โกศลนันทกุล (2553) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียน ขยายโอกาส กลุ่มพระนครศรีอยุธยา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความต้องการ มีส่วนร่วมในการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ส่วนรายด้านผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ช่วงชั้นที่ 2 และช่วงชั้นที่ 3 มี ความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน 2) การเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า โดยรวมผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้น ที่ 1 ช่วงชั้นที่ 2 และช่วงชั้นที่ 3 มีความต้องการ มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ศรียรรณ เกียรติสุรนนท์, วิเชียร ชิวพิมาย, สำเริง บุญเรืองรัตน์ และสุภัทรา เอื้อวงศ์ (2554) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรเอกชนจังหวัด ศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ได้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรเอกชน จังหวัดศรีสะเกษที่มีความสมบูรณ์ถูกต้องเหมาะสม ปฏิบัติได้และสถานศึกษาได้รับประโยชน์ ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการจากองค์กรเอกชนเข้าร่วมบริหารจัดการใน 6 ฝ่าย คือวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล บริหารงานทั่วไป ระดมเงินทุนเพื่อพัฒนาสถานศึกษา และประเมิน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการของสถานศึกษาโดยมีการร่วมกันกำหนดหน้าที่ของ แต่ละฝ่ายไว้ด้วย

สราวุธ เฟื่องศรีโคตร และจันทร์ชลิ มาพูน (2554) รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ด้านรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัด การศึกษาปฐมวัยมี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการและแนวคิด ได้แก่ การส่งเสริมความเป็น หุ้นส่วนและการมีข้อตกลงร่วมกันในการทำงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง 2) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาเด็กพัฒนาผู้ปกครองและพัฒนาโรงเรียน 3) ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มี 2 แบบ ได้แก่ แบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ 4) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ได้แก่ ร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการและรวมประสิทธิผล 5) บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานผู้ปกครอง ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการอาสาสมัคร ด้าน การเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการร่วมมือกับชุมชน ส่วนผลการใช้รูปแบบการมี

ส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

งานวิจัยต่างประเทศ

ฮากาเนน (Hakanen, 1975, p. 6004-A) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของผู้ปกครองและกลุ่มนักวิชาการเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในรัฐเซาท์ดาโกตา พบว่า ผู้ปกครองยังขาดความรู้ที่เพียงพอกับความเป็นไปของโรงเรียน การขาดข้อมูลข่าวสารการติดต่อภายในชุมชน ทำให้ผู้ปกครองขาดความสัมพันธ์กันภายในชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารยังไม่เพียงพอ การศึกษาได้ข้อเสนอแนะให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จุดมุ่งหมาย ความรับผิดชอบ รายละเอียดเกี่ยวกับเงิน เวลา และความจำเป็นด้านอื่น ๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ

บาร์นส์ (Barnes, 1995, p. 3152-A) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมกับการสอนของโรงเรียน โดยอุดมคติแล้วผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมที่โรงเรียนหรือในชั้นเรียน แม้ว่าจริง ๆ แล้วการมีส่วนร่วมของพวกเขาจะไม่เป็นไปตามอุดมคติดังกล่าว และได้พบว่า ผู้ปกครองยังมีส่วนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนด้วยการศึกษารุ่นนี้ให้หลักฐานเพิ่มเติม บิดา มารดาชาวอเมริกันมีความประสงค์ที่จะมีสิทธิมีเสียงเกี่ยวกับการเรียนการสอนลูก ๆ ของตน ซึ่งชี้ว่าบิดา มารดาชาวอเมริกันเห็นคุณค่าการศึกษาและเห็นว่าโรงเรียนจำเป็นต้องตระหนักถึงความคาดหวังด้านการศึกษาและวัฒนธรรมของผู้ปกครองด้วย

กรูณารัตน์ (Karunaratne, 1996, p. 4339-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ โครงการวิทยาศาสตร์ในครอบครัวว่ามีส่วนช่วยให้เด็กฝึกการ และบิดามารดาเกิดความสนใจในการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างไรบ้าง พบว่าปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการดังกล่าวคือ การที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในโครงการดังกล่าวกับนักเรียนด้วย เช่น การที่ผู้ปกครองลงมือลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับนักเรียน

ทาวน์เซน (Townsend, 1999) ได้ศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ในโปรแกรมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่และการประสบความสำเร็จของลูกในระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองบางคนเห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในโรงเรียนซึ่งจะเป็นการช่วยให้ลูกมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนดีขึ้น นั่นคือ เด็กที่พ่อแม่ไม่มีส่วนร่วมในโรงเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่ำกว่าเด็กที่พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วม

พอลลิน (Pauline, 2003) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในนโยบายและการดำเนินการของโรงเรียนมาลาวิ ความสมดุลของภูมิปัญญาท้องถิ่น นโยบายระดับชาติและความสำคัญของหน่วยงานระหว่างประเทศ พบว่า ในมาลาวิ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการศึกษา แต่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และพบว่า คนในชุมชนไม่ค่อยกระตือรือร้นในการช่วยเหลือโรงเรียน ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาก็เนื่องมาจากชุมชนไม่เข้มแข็ง นอกจากนี้โรงเรียนอยู่ไกลชุมชน หรือชุมชนนั้นมีหลายโรงเรียน บางโรงเรียนไม่มีคุณภาพทำให้ประชาชนไม่สนใจ และชุมชนขาดแรงกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของโรงเรียน หรือบางแห่งมีหน่วยงานรัฐเข้ามาช่วยเหลือมากเกินไป สภาพของชุมชนก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมชุมชนในการจัดการศึกษา

เบตตี้ (Betty, 2004) ได้ศึกษาความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อสถานศึกษาไว้ว่า เมื่อผู้ปกครองสามารถเป็นส่วนหนึ่งกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กแล้วผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษาที่เด็ก ๆ มีประสิทธิภาพทางการเรียนต่ำจะสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สถานศึกษาที่ดำเนินการประสานกับครอบครัว ทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมได้ดีจะมีผลการดำเนินงานที่ดี และมีประสิทธิภาพมากกว่าสถานศึกษาที่ผู้ปกครองและครอบครัวไม่มีส่วนร่วม ผู้ปกครองมีความพอใจในการดำเนินงานของสถานศึกษาและครูมีกำลังใจในการทำงานสูงขึ้น

โกลด์ (Gold, 2005, p. 295) ได้ศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยเน้นให้ความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้ปกครองและนักการศึกษา ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในรัฐฟิลาเดลเฟีย ผลการศึกษาพบว่า การจัดการของชุมชนเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ปกครองครอบครัวกับโรงเรียน เพื่อเป้าหมายในการเสริมสร้างการอ่านออกเขียนได้ และการเรียนให้สอดคล้องกับชุมชน ทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชน ดังนั้น การสร้างหุ้นส่วนและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับนักการศึกษา ทำให้เกิดทรัพยากรที่มีคุณค่าทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรมให้แก่โรงเรียน

ฮิล (Hill, 2006, p. 1453-A) ได้ศึกษาชุมชนที่มีความช่วยเหลือและสนับสนุนโรงเรียน ในมลรัฐอะลาบามาระหว่างชุมชนที่ไม่มีการแบ่งแยกสีผิว และมีการแบ่งแยกสีผิว ซึ่งได้ศึกษาการให้ความช่วยเหลือของชุมชนในด้านงบประมาณ ด้านสื่ออุปกรณ์ ด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง ด้านการให้ความสะดวกและสร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียน ด้านแผนงาน ด้านการประเมินแผนงาน ผลงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า ชุมชนที่มีการแบ่งแยกสีผิว มีการแบ่งชนชั้น มีผลต่อระดับการให้ความช่วยเหลือโรงเรียนของชุมชน และมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยว่า นโยบาย

ด้านการศึกษาของรัฐและของชาติ ควรจะเป็นตัวจักรสำคัญในการสนับสนุนความช่วยเหลือของชุมชนในท้องถิ่นและความมีการจัดสรรงบประมาณประเพื่อการค้าเนินการด้วย

คริสเทน และ ไลนน์ (Kristen & Lynne, 2007, p. 407) ได้ศึกษาอิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาการเรียนของเด็กในเขตชุมชน จากการสืบสวนเกี่ยวกับการพัฒนาการอ่านของเด็กโรงเรียนอนุบาลเกรด 3 กลุ่มตัวอย่าง 1,913 คน โดยการใช้รูปแบบปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ คุณลักษณะของเด็ก ครอบครัว การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน และสภาพรวมของโรงเรียนจะมีอย่างไร จากการศึกษาวិเคราะห์พบว่า คุณลักษณะของเด็กและครอบครัว ความสามารถในการใช้ภาษาของครอบครัวส่งผลต่อทักษะทางการเรียนของเด็กที่เข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลอัตราการก้าวหน้าทางการเรียน ในขณะที่ลักษณะของห้องเรียนและโรงเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน ภาษา เชื้อชาติ และระดับฐานะ เป็นส่วนที่ช่วยเสริมให้เกิดการพัฒนาทางการเรียนได้เฉพาะในเวลาเรียน

แฮร์ริส (Harris, 2008, pp. 426-430) ได้ศึกษาวิธีการคัดเลือกหนังสือเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ อยากอ่านหนังสือ พบว่าหนังสือที่ผู้ใหญ่ควรเลือกให้เด็กอ่านต้องเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาแนวตลกขบขัน หรือเชิงผจญภัย มีตัวละครเป็นสัตว์ตอนจบของเรื่องจบแบบมีความสุข ซึ่งเป็นเรื่อง que เด็กชอบ

องค์กรโคโรรินโคโรราโด (Colorin Colorado Organization, 2008, Abstract) ได้ศึกษาวิจัยวิธีการทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับลูก ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับลูก ทำให้เด็กมีพฤติกรรมและพัฒนาการในระดับดีทุกด้าน เช่น ร่วมกิจกรรมปฐมนิเทศ ทำความรู้จักครูและบุคลากรในโรงเรียนและร่วมประชุมวางแผนรับทราบจุดมุ่งหมายของโรงเรียน เข้าร่วมงานที่โรงเรียนจัด ร่วมประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน และเข้าร่วมสมาคมผู้ปกครอง

อเล็ก (Alex, 2009, Abstract อ้างถึงใน อรณุช ชัยยะวิริยะ, 2552, หน้า 35) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของนักเรียนด้านผู้ปกครองสนับสนุนและผู้ปกครองไม่ต้องการสนับสนุน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เด็กที่ได้รับการดูแล โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ที่ระดับมาก ส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจในการเรียนและพัฒนาการ แตกต่างจากเด็กที่มีพ่อแม่คนเดียว มีความมั่นใจในการเรียนและพัฒนาการน้อยกว่าเด็กที่มีทั้งพ่อและแม่

เชลดอน (Sheldon, 2009, pp. 301-316) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ผู้ปกครอง สมาชิกในครอบครัว และให้การสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และระหว่างที่อยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง เช่นการทำกิจกรรมร่วมกัน และกิจกรรมที่ผู้ปกครองร่วมกับโรงเรียน

ทรูเกอร์ (Trueger, 2010, pp. 208-217) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาแห่งชาติในชนบทของประเทศอาฟริกาใต้ พบว่า ครูใหญ่ ครู และผู้ปกครองเชื่อว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ๆ แต่มีความไม่เชื่อมโยงระหว่างความคิดเห็นของผู้ปกครองและสิ่งที่นักการศึกษาคาดหวังจากผู้ปกครอง เพราะขาดความเข้าใจถึงสภาพชีวิตของผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมที่ถูกประณามว่าไม่รักไม่สนใจเด็ก การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะมีประสิทธิภาพได้จำเป็นจะต้องได้รับรู้ถึงอุปสรรคที่ทำให้การมีส่วนร่วมนี้ไม่ประสบผลสำเร็จด้วย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดและพัฒนาศึกษา เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียน นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนตามปกติแล้ว การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดและพัฒนาศึกษา ใน 4 ด้าน ได้แก่ การจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง การเสริมสร้างประสบการณ์แก่เด็กที่บ้าน การเสริมสร้างประสบการณ์แก่เด็กที่โรงเรียน และการสนับสนุนโรงเรียน ในกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนในปัจจุบัน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างสอดคล้องกับปรัชญาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 อย่างแท้จริง จากสภาพของโรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ยังคงมีปัญหามีการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา เนื่องจากผู้ปกครองต้องประกอบอาชีพ จึงทำให้ไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรมในโรงเรียน ดังนั้น จึงสนใจวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการพัฒนาศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยใช้แนวคิดดังกล่าว โดยศึกษาจำแนกตามสภาพของผู้ปกครองนักเรียน ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และระดับชั้นเรียนของนักเรียนในปกครอง น่าจะแตกต่างกัน